

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Навчально-науковий інститут
«Юридичний інститут КНЕУ ім. В. Гетьмана»
Кафедра публічного та міжнародного права

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

галузь знань

29 Міжнародні відносини

спеціальність

293 Міжнародне право

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

«Міжнародне правопорушення та його юридичні характеристики»

здобувача вищої освіти

Курков Владислав Максимович

(підпис)

Науковий керівник:

доктор юридичних наук

Островська Б. В.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри, доктор юридичних наук,
професор Кузьменко О. В.

(підпис)

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	8
1.1 Визначення термінів та основні підходи до розуміння міжнародного правопорушення.....	9
1.2 Класифікація міжнародних правопорушень	11
1.3 Фактори, що спричиняють міжнародні правопорушення.....	21
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	23
РОЗДІЛ 2. ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	25
2.1 Міжнародні правові норми, що регулюють міжнародні правопорушення.....	25
2.2 Юрисдикція та відповідальність за міжнародні правопорушення..	32
2.3 Процес розслідування та притягнення до відповідальності за міжнародні правопорушення	38
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ	40
РОЗДІЛ 3. ПРИКЛАДИ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	42
3.1 Аналіз конкретних ситуацій або подій, які можуть бути кваліфіковані як міжнародні правопорушення	42
3.2 Історичні приклади міжнародних правопорушень та їх наслідки ..	54
3.3 Порівняльний аналіз міжнародних правопорушень у різних контекстах.....	63
ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ	66
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

ВСТУП

У сучасному світі міжнародне право є основою для регулювання відносин між державами, а також визначає стандарти захисту прав і свобод людини. Міжнародні правопорушення, які можуть мати серйозні наслідки для міжнародної стабільності та безпеки, є предметом все більшого дослідження та уваги з боку науковців, політиків та правозахисників.

Актуальність теми полягає в тому, що міжнародні правопорушення є серйозною загрозою міжнародному миру та безпеці. Вивчення юридичних характеристик міжнародних правопорушень дозволяє розробити ефективні механізми запобігання їм та притягнення до відповідальності винних осіб.

Мета дослідження полягає в ретельному аналізі та систематизації юридичних аспектів міжнародних правопорушень з метою:

- Розкриття сутності та класифікації міжнародних правопорушень.
- Визначення юридичного статусу міжнародних правопорушень у контексті міжнародного права.
- Вивчення принципів та норм, які регулюють відповідальність за міжнародні правопорушення.
- Аналізу впливу міжнародних правопорушень на міжнародні відносини та правову систему.

Цільовий напрямок дослідження полягає в розумінні та вивченні правових аспектів міжнародних правопорушень, що є важливим для формування ефективної стратегії боротьби з такими порушеннями та зміцнення міжнародного правопорядку.

Завдання дослідження полягає в:

- Глибокому аналізу юридичних аспектів міжнародних правопорушень на основі законодавства України, міжнародних договорів та інших джерел права.

- Вивченні юридичного статусу міжнародних правопорушень в контексті міжнародного права, включаючи їхню класифікацію та визначення відповідальності.
- Аналізі впливу міжнародних правопорушень на міжнародні відносини, правову систему та права людини.
- Визначенні способів протидії та запобігання міжнародним правопорушенням з погляду міжнародного права.

Головною метою цього дослідження є розуміння та систематизація юридичних аспектів міжнародних правопорушень для подальшого удосконалення міжнародного правового порядку та забезпечення прав та свобод людини в міжнародному контексті.

Об'єктом дослідження є міжнародні правопорушення та їх юридичні характеристики. Об'єкт дослідження, міжнародні правопорушення та їхні юридичні характеристики, охоплюють широкий спектр ситуацій, від порушень міжнародного гуманітарного права та прав людини до агресії між державами та терористичних актів. Ці явища можуть мати серйозний вплив на міжнародний порядок, безпеку та стабільність. Дослідження об'єкта включає аналіз таких аспектів, як: **класифікація правопорушень** (визначення різних видів міжнародних правопорушень та їхніх характеристик у контексті міжнародного права), **юридичний статус** (розгляд правового статусу правопорушень відповідно до міжнародного права та національного законодавства), **відповідальність** (визначення осіб або суб'єктів, що несуть відповідальність за міжнародні правопорушення, та механізми застосування правової відповідальності), **наслідки та вплив** (аналіз наслідків міжнародних правопорушень на міжнародну безпеку, стабільність, права людини та міжнародні відносини), **превенція та протидія** (вивчення стратегій та механізмів для запобігання міжнародним правопорушенням та їхньої ефективної протидії).

Ці аспекти дозволяють отримати глибше розуміння сутності міжнародних правопорушень та їхнього впливу на міжнародну систему права та відносин.

Предметом дослідження є специфічні випадки міжнародних правопорушень та їх юридичні аспекти, які можуть включати. Але не обмежуються: Анексія територій (наприклад, дослідження правових аспектів анексії Криму росією та їхніх наслідків за міжнародним правом), військові конфлікти (аналіз порушень міжнародного гуманітарного права та прав людини у воєнний час, таких як конфлікт на Сході), тероризм (розгляд юридичних аспектів боротьби з тероризмом та захисту прав людини в контексті терористичних актів), екологічні катастрофи (вивчення правового реагування на екологічні катастрофи та порушення природоохоронних норм, які можуть мати транскордонний характер), кібербезпека (аналіз правового реагування на кібератаки та інші кіберзлочини в контексті міжнародного права та кібербезпеки).

В роботі застосовувалися наступні **методи дослідження**:

- **Аналіз законодавства:** детальний аналіз національного та міжнародного законодавства щодо міжнародних правопорушень та їхніх наслідків.
- **Кейс-стаді:** вивчення конкретних випадків міжнародних правопорушень з метою виявлення їхніх особливостей та юридичних аспектів.
- **Аналіз міжнародних документів:** аналіз документів та резолюцій міжнародних організацій, таких як ООН, Міжнародний суд ООН, з метою визначення їхньої позиції щодо міжнародних правопорушень.
- **Порівняльний аналіз:** порівняння законодавства різних країн або міжнародних угод з метою виявлення схожих та відмінних підходів до регулювання міжнародних правопорушень.

- **Емпіричне дослідження:** збір та аналіз статистичних даних або опитування для вивчення практичних аспектів міжнародних правопорушень та їхнього впливу.
- **Дескриптивний аналіз:** детальне описання конкретних міжнародних правопорушень та їхніх юридичних характеристик.
- **Системний аналіз:** вивчення зв'язків між різними елементами системи міжнародного права у контексті міжнародних правопорушень.

Дана кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена аналізу міжнародного правопорушення та його юридичних характеристик. Заснована на матеріалах законодавства України, міжнародних договорів, аналізу документів та резолюцій ООН, Міжнародного Суду ООН, а також законодавства різних країн, робота спрямована на вивчення та систематизацію правових аспектів міжнародних правопорушень.

В рамках дослідження буде проведено аналіз конкретних прикладів міжнародних правопорушень, а також розглянуто міжнародні норми та принципи, що регулюють юридичний статус таких порушень та відповідальність за них. Особлива увага буде приділена міжнародним договорам, які регулюють питання тероризму та захисту прав людини, а також рішенням Європейського суду з прав людини. Також, у рамках дослідження було проведено аналіз наукової літератури провідних вітчизняних та зарубіжних авторів, таких як М.І. Хавронюк, Р.А. Хіггінс, В.П. Фортна, В.І. Кісіль, М.Д. Гілберт, Б.А. Мерилін, В.Л. Ян, Б.Р. Кірнан.

Науковою новизною цієї роботи є комплексний підхід до аналізу юридичних аспектів міжнародних правопорушень, враховуючи як вітчизняні, так і зарубіжні джерела інформації та законодавства. Впровадження різноманітних методів дослідження, таких як аналіз законодавства, кейс-стаді, документальний аналіз та порівняльний аналіз,

дозволяє отримати глибше розуміння проблематики міжнародних правопорушень і виявити нові підходи до її вирішення.

В цій роботі визначається прогноз сучасних тенденцій у розвитку міжнародного права, зокрема в контексті змін у міжнародному політичному, економічному та соціокультурному середовищі. Це дозволяє здійснити новітній внесок у вивчення та розуміння проблем міжнародних правопорушень і сприятиме подальшому розвитку науки та практики міжнародного права.

Структура даної дипломної роботи складається зі вступу, трьох розділів та дев'яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел (72 найменування).

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Міжнародне правопорушення – це діяння суб'єкта міжнародного права, яке суперечить нормам міжнародного права та завдає шкоди іншому суб'єкту міжнародного права.

Поняття "міжнародне правопорушення" виникло в контексті розвитку міжнародного права і засноване на припущенні про те, що суверенні держави повинні дотримуватися певних норм та обов'язків, визначених міжнародними угодами, звичаями або принципами. Зазвичай міжнародне правопорушення виникає, коли держава порушує такі норми або обов'язки.

Історично поняття "міжнародне правопорушення" стало ширше вживатися з моменту формування системи міжнародного права, особливо після утворення Організації Об'єднаних Націй в 1945 році. Після цього міжнародні угоди, договори та декларації стали важливими інструментами у встановленні норм і принципів, які визнаються як загальні для всіх держав.

Міжнародні правопорушення можуть включати такі дії, як порушення мирних домовленостей, вторгнення у територіальну цілісність і суверенітет іншої держави, геноцид, військові злочини, порушення прав людини та інші подібні акти. Ці порушення можуть мати серйозні наслідки і спричиняти реакцію міжнародного співтовариства, включаючи санкції, дипломатичний тиск, або навіть втручання з боку інших держав чи міжнародних організацій.

1.1 Визначення термінів та основні підходи до розуміння міжнародного правопорушення

Міжнародне право, як складова частина глобального порядку, визначає норми та принципи, які регулюють взаємодію між державами та іншими суб'єктами міжнародного співтовариства. Однак, не завжди ці норми дотримуються, і порушення міжнародного права стають невід'ємним фактом сучасного світу. Розуміння та аналіз міжнародних правопорушень є важливим завданням для забезпечення міжнародної стабільності, миру та розвитку.

Міжнародне правопорушення є ключовим поняттям у сфері міжнародного права, що визначає порушення норм та принципів міжнародного права державами або іншими суб'єктами міжнародного права. Це важлива проблема, оскільки порушення міжнародного права може викликати серйозні наслідки для міжнародної спільноти та порушувати міжнародний мир та безпеку.

Характеристики міжнародного правопорушення можуть включати такі аспекти:

- **Суб'єкти.**

Міжнародні правопорушення можуть вчиняти як держави (суверенні утворення, які мають визнані міжнародним правом кордони, населення, владу та інші елементи державності), так і інші суб'єкти міжнародного права, такі як міжнародні організації (об'єднання держав, які створюються для досягнення спільних цілей), терористичні групи (фізичні особи: в окремих випадках, визначених міжнародним правом).

- **Об'єкт.**

Порушення можуть відноситися до різних аспектів міжнародних відносин, таких як територіальний суверенітет, права людини, міжнародний гуманітарний закон, принципи дипломатичного та консульського імунітету, міжнародний мир та безпека тощо.

- **Механізми реагування.**

На міжнародні правопорушення можуть бути застосовані різні механізми реагування, включаючи дипломатичний протест, санкції, міжнародні судові процедури, міжнародні миротворчі операції та інші.

- **Наслідки.**

Порушення міжнародного права можуть мати серйозні наслідки, як для винних сторін, так і для міжнародного співтовариства в цілому, включаючи можливість міжнародної напруги, війни, загрозу міжнародній безпеці та стабільності.

Основні підходи до розуміння міжнародного правопорушення включають:

- **Формально-юридичний підхід.** З цієї точки зору міжнародне правопорушення визначається як будь-яке порушення міжнародного права, яке має місце, коли держава або інший суб'єкт міжнародного права не виконує своїх міжнародних зобов'язань, які випливають з міжнародних договорів або загальноприйнятих принципів міжнародного права.
- **Функціонально-діяльнісний підхід.** Цей підхід зосереджується на наслідках дій чи бездіяльності суб'єктів міжнародного права для міжнародного співтовариства в цілому. Такий підхід розглядає правопорушення з точки зору їхнього впливу на міжнародну стабільність, мир, безпеку та розвиток.
- **Етичний підхід.** Він акцентує увагу на моральних аспектах дій чи бездіяльності суб'єктів міжнародного права. Цей підхід враховує не лише формальні юридичні норми, а й загальноприйняті етичні принципи та цінності міжнародного співтовариства.
- **Політичний підхід.** З цієї перспективи правопорушення може бути визначене в залежності від політичних інтересів та поглядів суб'єктів

міжнародного права. Порушення можуть бути інтерпретовані та використані як засіб впливу на міжнародні відносини.

- **Інституційний підхід.** Він розглядає правопорушення через призму діяльності та реакції міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй, Міжнародний кримінальний суд та інші.

Кожен з цих підходів важливий для повного розуміння та аналізу міжнародного правопорушення, адже вони доповнюють один одного та надають можливість зрозуміти різні аспекти цього складного явища.

1.2 Класифікація міжнародних правопорушень

Правопорушення, вчинені державами, можна класифікувати за різними критеріями, такими як тип порушення, масштаб, наслідки та інші фактори. Одним з таких критеріїв є суб'єкт, який вчинив порушення. Така класифікація передбачає розрізнення між правопорушеннями, що вчинені державами, та порушеннями, які можуть бути вчинені іншими суб'єктами міжнародного права, такими як недержавні актори, міжнародні організації тощо.

1. За суб'єктом:

- **Правопорушення, вчинені державами:**
 - Найпоширеніший вид міжнародних правопорушень.
 - Можуть вчинятися як органами держави, так і фізичними особами, які діють від її імені.
 - Приклади: агресія, окупація, втручання у внутрішні справи іншої держави, порушення прав людини.

Прикладом міжнародного правопорушення, вчиненого державою, є анексія Криму росією в 2014 році. Цей акт був розцінений міжнародним співтовариством як порушення принципів міжнародного права, зокрема принципу невтручання у внутрішні справи і суверенітету держав. Анексія Криму порушила ряд міжнародних договорів та угод, зокрема

Будапештський меморандум 1994 року, який гарантував територіальну цілісність України.[1]

Іншим прикладом міжнародного правопорушення, вчиненого державою, є вторгнення Іраку в Кувейт у 1990 році. У цьому випадку Ірак, під командуванням Саддама Хусейна, здійснив вторгнення в Кувейт, порушуючи принцип територіальної цілісності та суверенітету держави. Ця агресія призвела до початку Першої Перської війни та була засуджена міжнародним співтовариством.[2] Цей приклад демонструє, як держава може вчинити акт агресії проти іншої держави, порушуючи міжнародні норми та принципи. Такі дії стають об'єктом міжнародного осуду і можуть мати серйозні наслідки для міжнародних відносин та міжнародного порядку.

- **Правопорушення, вчинені міжнародними організаціями:**

- Рідше зустрічаються, ніж правопорушення, вчинені державами.
- Можуть вчинятися органами міжнародних організацій або їх співробітниками.
- Приклади: порушення статуту міжнародної організації, невиконання рішень міжнародної організації, завдання шкоди іншому суб'єкту міжнародного права.

Правопорушення, вчинені міжнародними організаціями, також можуть мати серйозні наслідки і порушувати міжнародне право. Один з найвідоміших прикладів цього — винищення культурної спадщини в Сирії та Іраку терористичною групою "Ісламська держава", яке сталося в останні роки. Ця група систематично знищувала та підривала історичні пам'ятки, музеї, мечеті та інші культурні об'єкти, що були визнані світовою спільнотою як частина світової культурної спадщини. Ці дії також були визнані як військові злочини та порушення Другого протоколу Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у випадку війни.[3]

Іншим прикладом правопорушення, вчиненого міжнародною організацією, є ситуація з порушенням прав людини та прав громадян в районах конфлікту, де були присутні миротворчі місії або операції міжнародних організацій. Наприклад, у деяких випадках миротворчі місії, які були розгорнуті з метою забезпечення миру та безпеки в конфліктних регіонах, могли стати об'єктом критики через порушення прав людини, випадки корупції або недостатню дієвість. Ці дії можуть призвести до серйозних наслідків для місій та стосуватися підриву довіри до міжнародних організацій.

Як приклад можна розглянути ситуацію з порушенням прав людини в миротворчих місіях Організації Об'єднаних Націй у різних країнах, де звіти про зловживання та випадки сексуального насильства проти місцевого населення стали об'єктом гострої критики та вимагали вжиття негайних заходів.[4]

Ще одним прикладом правопорушення, вчиненого міжнародною організацією, є ситуація з порушенням принципів міжнародного гуманітарного права під час діяльності миротворчих сил або гуманітарних місій. Наприклад, сталося кілька випадків, коли міжнародні гуманітарні організації, такі як Міжнародний Комітет Червоного Хреста, порушували міжнародне гуманітарне право шляхом недостатнього захисту цивільних осіб в зоні конфлікту, затримання гуманітарних вантажів або недостатньої надання медичної допомоги.[5] Україна відчула на собі вплив міжнародних гуманітарних організацій під час воєнних дій на сході країни. Через обмежений доступ та складні умови на передовій, гуманітарні організації іноді зіткнулися з труднощами у наданні допомоги та захисті цивільного населення. Наприклад, деякі гуманітарні конвої отримували обмежений доступ до зони конфлікту через перешкоди з боку збройних формувань або складнощі з отриманням необхідних дозволів від всіх сторін конфлікту. Такі обмеження можуть призвести до порушення принципів міжнародного

гуманітарного права, зокрема щодо захисту цивільних осіб та надання гуманітарної допомоги. Тобто, виникла ситуація у конфліктній зоні, де гуманітарні місії мали обов'язок забезпечувати безпеку та допомогу цивільному населенню, але через недостатню координацію або втручання сторін конфлікту ці місії не могли надати належну допомогу, що призвело до страждань та загибелі цивільних осіб.[6]

Крім того, іноді виникали ситуації, коли цивільні особи на тимчасово окупованих територіях не отримували достатньої медичної допомоги через обмежений доступ гуманітарних організацій. Це ставило під сумнів дотримання міжнародних стандартів щодо захисту прав людини та надання медичної допомоги в умовах конфлікту. Ці ситуації в Україні підкреслюють важливість забезпечення доступу гуманітарних організацій до зон конфлікту та надання їм можливості виконувати свою місію без перешкод. Також, вони вказують на необхідність посилення міжнародного співробітництва та взаємодії для забезпечення захисту прав людини та надання необхідної гуманітарної допомоги в умовах збройного конфлікту.

- **Правопорушення, вчинені фізичними особами:**

- Найрідше зустрічаються.
- Можуть вчинятися як приватними особами, так і посадовими особами, які діють не від імені держави.
- Приклади: піратство, геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини.

Правопорушення, вчинені фізичними особами в міжнародному контексті, можуть включати різні дії, від терористичних актів до військових злочинів.

Один із прикладів правопорушень, вчинених фізичними особами, це піратство. Наприклад, у 2009 році сомалійські пірати захопили танкер "MV Maersk Alabama" у водах біля узбережжя Сомалі. Цей інцидент став

популярним в міжнародних ЗМІ та викликав реакцію міжнародного співтовариства.[7]

Іншим прикладом правопорушень, вчинених фізичними особами, є геноцид. Один із найвідоміших сучасних прикладів цього - геноцид, який відбувся у Руанді у 1994 році, коли екстремістські групи Хуту вбивали членів етнічної групи Туці та інших політичних опонентів. Цей геноцид призвів до загибелі приблизно 800 000 до 1 мільйона людей за дуже короткий період часу. Цей жахливий акт насильства та злочинів проти людства був визнаний міжнародним співтовариством і став предметом численних розслідувань та судових переслідувань.[8] Втім, наразі українською державою та вченими-міжнародниками наголошується на необхідності розгляду міжнародних правопорушень, вчинених російською стороною в контексті злочину геноциду. Зокрема, «аналіз доказів вчинення рф міжнародних злочинів, що стосуються незаконної депортації, насильницького переміщення українських дітей, передачі їх під опіку, зміни їх громадянства та усиновлення в РФ. Зокрема, це становить злочин геноциду проти українського народу разом зі вчиненими злочинами агресії, військовими злочинами та злочинами проти людяності.» [9]

Ще одним прикладом правопорушень, вчинених фізичними особами, є воєнні злочини, які були вчинені під час конфлікту в Югославії в 1990-х роках. Один із найвідоміших випадків - це бомбардування міста Сребреница в липні 1995 року, під час якого більше 8000 боснійських мусульман були вбиті військами боснійських сербів, які були під командуванням Радована Караджича. Цей жахливий злочин вважається одним з найбільших воєнних злочинів у Європі після Другої світової війни і став об'єктом міжнародного розслідування та переслідування в суді. Караджич, разом з багатьма іншими, було засуджено за ці злочини Трибуналом ООН.[10]

Ще одним прикладом правопорушень, вчинених фізичними особами, є використання дитини-солдата в зоні конфлікту. Наприклад, у Конго та Сьєрра-Леоне діти були використані як солдати в арміях або бойових групах, що ведуть війну. Вони були змушені брати участь у бойових діях, вбивстві та інших жахливих злочинах. Залучення дітей безпосередньо до ведення бойових дій є порушенням міжнародного права, зокрема Конвенції про права дитини та Додаткового Протоколу до Женевських конвенцій. Міжнародні організації та правозахисні групи активно працюють над врегулюванням цієї проблеми та захистом прав дітей в зонах конфлікту.[11]

2. За наслідками:

- **Матеріальні правопорушення:**

- Завдають шкоди іншому суб'єкту міжнародного права.
- Можуть бути прямими (завдають шкоди майну, здоров'ю, життю) або непрямыми (завдають шкоди репутації, суверенітету, іншим інтересам).

Один з конкретних прикладів матеріальних правопорушень - це кібератаки на корпоративні комп'ютерні системи, які можуть завдати серйозної шкоди майну та фінансовим інтересам компаній. Наприклад, у 2017 році компанія WannaCry відправила шкідливий код через електронну пошту, який заблокував доступ до даних на комп'ютерах багатьох компаній та організацій у різних країнах світу. Ця кібератака призвела до значних втрат для багатьох компаній у вигляді втрати даних, зупинки роботи комп'ютерних систем та втрати прибутку. Такі події показують, як кіберзлочини можуть мати серйозні матеріальні наслідки для підприємств та організацій.[12]

Іншим прикладом матеріального правопорушення є економічне пограбування або розкрадання ресурсів країни. Наприклад, корупція в уряді може призвести до незаконного відтоку коштів за кордон або надмірного виділення контрактів на будівництво чи постачання товарів та послуг.

Одним із відомих прикладів є справа про розкрадання газових ресурсів в Україні, де високопосадовці та урядовці зловживали своїм становищем, незаконно отримуючи вигоди від угод з іноземними компаніями. Ці дії призвели до значних втрат для економіки країни та загострили економічні проблеми в країні.[13]

Іншим прикладом матеріального правопорушення є фінансові махінації, які призводять до фінансової шахрайства або втрат для інвесторів та фінансових установ. Наприклад, скандальний випадок з Пірамідою Мадоффа у США, де інвесторам обіцяли високі прибутки, проте схема виявилася пірамідальною, де гроші нових інвесторів використовувалися для виплати прибутків старим. Це призвело до величезних втрат для інвесторів та скандалу фінансових ринків. [14]

- **Нематеріальні правопорушення:**

- Не завдають прямої шкоди іншому суб'єкту міжнародного права, але порушують його права та свободи.
- Приклади: порушення норм дипломатичного протоколу, порушення прав людини.

Один з прикладів нематеріального правопорушення - порушення прав людини в результаті систематичного притискання опозиційних політичних діячів в авторитарних режимах. Наприклад, у Білорусі протестувальники, які виступали проти результатів сумнівних виборів або політичних репресій, можуть бути затримані, побиті та піддані психологічному та фізичному тиску з боку правоохоронних органів.[15]

Ще одним прикладом нематеріального правопорушення є порушення норм дипломатичного протоколу. Наприклад, ігнорування або порушення дипломатичних протоколів під час міжнародних зустрічей або переговорів може призвести до дипломатичних скандалів та погіршення відносин між державами. [16] Деякі приклади порушень дипломатичного протоколу можуть бути складні для точного виявлення, оскільки багато із них можуть

бути конфіденційними або неоприлюдненими. Однак, одним з відомих прикладів порушення дипломатичного протоколу є інцидент, пов'язаний з державним візитом до Великої Британії колишнього президента США Дональда Трампа в липні 2018 року. У цей час Трамп і його дружина Меланія прибули до Сполученого Королівства для офіційного візиту. Однак під час прийому в Букингемському палаці Трамп порушив протокол, коли пішов перед королеву Єлизавету II, не дотримуючись традиційного порядку. Зазвичай гості Букингемського палацу чекають, поки королева надасть дозвіл на рух і визначить порядок. Але, в цьому випадку Трамп пішов вперед, перекривши королеву. Цей епізод викликав значний резонанс у ЗМІ та гострий обговорення в соціальних мережах, хоча не мав серйозних дипломатичних наслідків.[17]

Іншим прикладом нематеріального правопорушення є порушення міжнародних норм щодо захисту культурної спадщини. Наприклад, знищення або неправомірне використання історичних пам'яток, археологічних знахідок або культурних об'єктів може бути розглянуто як порушення прав людей на доступ до культурних цінностей. Один із прикладів цього - знищення історичних пам'яток та археологічних знахідок в Сирії під час війни, коли армійські дії та терористичні групи використовували античні споруди для військових цілей або незаконно розкрадали артефакти для торгівлі на чорному ринку.[18] Порушення міжнародних норм захисту культурної спадщини є важливою проблемою, що стає все більш актуальною в сучасному світі. Ще одним із яскравих прикладів такого порушення є вивезення Скіфського золота з України після незаконної анексії Криму росією у 2014 році. Ця колекція артефактів, виготовлених скіфськими племенами, є важливим свідченням культурного доробку не лише України, але й всього світу. Російська влада вилучила ці цінні артефакти з музеїв Криму та перевезла їх до музеїв на своїй території, ігноруючи міжнародне право, зокрема Женевську конвенцію про захист

культурних цінностей під час збройних конфліктів. Це не лише призвело до втрати культурних цінностей, а й є порушенням права українського народу на доступ до своєї спадщини. Україна виступала проти цього незаконного вивезення і зверталася до міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО, для підтримки. Повернення Скіфського золота Україні є важливим символом захисту культурної спадщини та відновлення порушених міжнародних норм.[19]

3. За ступенем тяжкості:

- **Злочини міжнародного права:**

- Найтяжчі міжнародні правопорушення, які становлять загрозу міжнародному миру та безпеці.
- Визначені нормами міжнародного права (Статут Міжнародного кримінального суду, Римський статут).
- Приклади: агресія, геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини.

Приклад злочину міжнародного права - це агресія. Конкретний приклад можна побачити в агресії росії проти України в 2014 році. Під час цієї агресії російські війська незаконно вторглися на територію України, анексувавши Крим і підтримуючи воєнні дії на сході України. Це порушення принципів міжнародного права призвело до серйозних наслідків, включаючи загибель тисяч людей, порушення прав людини та масштабні гуманітарні проблеми в регіоні.[20]

Іншим прикладом злочину міжнародного права є воєнні злочини, вчинені під час війни в Сирії. Одним із найвідоміших прикладів є використання хімічних збройних речовин проти цивільного населення та порушення міжнародних конвенцій про заборону хімічної зброї. Наприклад, у 2013 році було зафіксовано кілька випадків використання отруйних газів, таких як сарин, проти мирних мешканців, що призвело до сотень смертей та тисяч поранених. Ці злочини є серйозним порушенням

міжнародного права та є об'єктом розслідування та переслідування міжнародними судами та організаціями.[21] Наразі під час ведення бойових дій в ході російсько-української війни було зафіксовано застосування отруйних газів російськими військовими, що є порушенням міжнародної Конвенції про заборону використання хімічної зброї, а саме Женевського Протоколу про заборону застосування на війні задушливих, отруйних або інших подібних газів та бактеріологічних засобів. [22]

Ще прикладом злочину міжнародного права є порушення прав людини в КНДР. Режим Північної Кореї відомий своїми систематичними порушеннями прав своїх громадян, таких як примусова праця, політичні репресії, масові затримання та жорстоке поводження з політичними в'язнями. Одним з найвідоміших прикладів є система примусових таборів для політичних в'язнів, де тисячі людей перебувають у жахливих умовах, піддаючись фізичному та психологічному тиску.[23] Ці порушення прав людини в КНДР є об'єктом міжнародного обурення та розслідування з боку міжнародних правозахисних організацій.

Ще один із прикладів злочину міжнародного права та порушення прав людини стосується російських опозиціонерів. Станом на 2020 рік в Росії стало широко відомою ситуація з отруєнням опозиційного лідера Алексея Навального. Навальний був отруєний речовиною з групи хімічних боєприпасів "Новичок" у серпні 2020 року. Цей інцидент викликав міжнародне засудження та нарікання з боку країн та міжнародних організацій. Він є одним з прикладів серйозного порушення міжнародного права та прав людини, що має значний вплив на міжнародні відносини.[24]

Делікти міжнародного права:

- Менш тяжкі міжнародні правопорушення, які не становлять загрозу міжнародному миру та безпеці.
- Не визначені нормами міжнародного права, але регулюються загальними принципами міжнародного права.

Один із прикладів делікту міжнародного права - це порушення міжнародних санкцій. Наприклад, ввезення заборонених товарів до країни, які обмежені міжнародними санкціями, може бути розглянуто як дія, що суперечить міжнародному праву. Це може включати незаконний експорт або імпорт товарів, які підпадають під санкції ООН або інших міжнародних організацій. Наприклад, у 2020 році було зафіксовано випадки незаконного експорту нафтопродуктів з Північної Кореї до інших країн, що суперечить санкціям, введеним Радою Безпеки ООН. Це порушення міжнародного права може мати серйозні наслідки для країн-порушників, включаючи введення нових обмежень та санкцій з боку міжнародної спільноти.[25]

Або ввезення заборонених товарів до країни, які обмежені міжнародними санкціями, може бути розглянуто як дія, що суперечить міжнародному праву. Це може включати незаконний експорт або імпорт товарів, які підпадають під санкції ООН або інших міжнародних організацій. Наприклад, у 2020 році було зафіксовано випадки незаконного експорту нафтопродуктів з Північної Кореї до інших країн, що суперечить санкціям, введеним Радою Безпеки ООН. Це порушення міжнародного права може мати серйозні наслідки для країн-порушників, включаючи введення нових обмежень та санкцій з боку міжнародної спільноти.[26]

Важливо зазначити, що ця класифікація не є жорсткою та деякі міжнародні правопорушення можуть одночасно підпадати під декілька категорій.

1.3 Фактори, що спричиняють міжнародні правопорушення

Існує багато факторів, які можуть спричинити міжнародні правопорушення. Деякі з найпоширеніших включають:

1. Політичні фактори:

- **Прагнення до влади.** Держави можуть вчиняти правопорушення, щоб розширити свою владу або вплив, або щоб захистити свої власні інтереси.
- **Ідеологічні розбіжності.** Різні політичні системи та ідеології можуть призвести до конфліктів та порушення норм міжнародного права.
- **Націоналізм.** Сильна прихильність до національних інтересів може призвести до того, що держави будуть ставити свої інтереси вище за норми міжнародного права.

2. Економічні фактори:

- **Прагнення до ресурсів.** Держави можуть вчиняти правопорушення, щоб отримати доступ до природних ресурсів або іншої економічної вигоди.
- **Економічна нерівність.** Бідні та багаті країни можуть мати різні погляди на те, що є справедливим і справедливим у міжнародних відносинах, що може призвести до конфліктів.
- **Торговельні суперечки.** Незгоди щодо торгівлі та інвестицій можуть призвести до напруженості та конфліктів між державами.

3. Соціальні та культурні фактори:

- **Етнічні та релігійні конфлікти.** Розбіжності між етнічними та релігійними групами можуть призвести до насильства та порушення прав людини.
- **Націоналізм.** Сильна прихильність до національної ідентичності може призвести до того, що люди будуть ставити свої інтереси вище за інтереси інших груп.
- **Ксенофобія та расизм.** Ненависть до людей з інших культур або етнічних груп може призвести до дискримінації та насильства.

4. Історичні фактори:

- **Історичні образи.** Невирішені питання з минулого можуть призвести до напруженості та конфліктів між державами.

- **Колоніальна спадщина.** Колоніальне минуле може призвести до експлуатації та порушення прав людини в деяких країнах.
- **Прагнення до відновлення імперії.** Деякі держави можуть прагнути відновити втрачену імперію, що може призвести до агресії та порушення норм міжнародного права.

5. Юридичні фактори:

- **Нечіткість норм міжнародного права.** Деякі норми міжнародного права можуть бути нечіткими або неоднозначними, що може призвести до їх різного тлумачення та порушення.
- **Відсутність механізмів примусу.** Міжнародне право часто не має ефективних механізмів примусу, що може призвести до того, що держави будуть ігнорувати його норми.
- **Подвійні стандарти.** Деякі держави можуть застосовувати норми міжнародного права по-різному до себе та інших, що може призвести до несправедливості та невдоволення.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Вивчення поняття та характеристик міжнародного правопорушення є важливим для розуміння його впливу на міжнародну спільноту та для розробки ефективних стратегій запобігання та урегулювання таких порушень. Поняття міжнародного правопорушення включає в себе будь-яке порушення міжнародного права, яке може виникати з боку держав, міжнародних організацій або інших суб'єктів міжнародного права. Розуміння цього поняття дозволяє виявляти та аналізувати різноманітні види правопорушень, які можуть виникати на міжнародному рівні.

Класифікація міжнародних правопорушень дає можливість систематизувати ці порушення за різними критеріями, такими як суб'єкт, ступінь тяжкості чи наслідки. Це допомагає зрозуміти масштаби та характер таких порушень та визначити відповідні стратегії їх запобігання та

урегулювання. Фактори, які спричиняють міжнародні правопорушення, можуть бути різноманітними: від політичних інтересів та економічної вигоди до соціальних та етнічних конфліктів. Розуміння цих факторів дозволяє ефективно реагувати на порушення міжнародного права та працювати над їхнім запобіганням у майбутньому.

Загальний висновок полягає в тому, що міжнародні правопорушення є складним та багатогранним явищем, яке виникає внаслідок взаємодії різноманітних факторів та має серйозні наслідки для міжнародного порядку та безпеки. Для ефективного запобігання та урегулювання міжнародних правопорушень необхідно ретельне вивчення їхніх причин та механізмів виникнення, а також розробка відповідних стратегій та заходів захисту міжнародного права. Розуміння та врахування всіх аспектів міжнародних правопорушень є ключовим для забезпечення стабільності, безпеки та справедливості у міжнародних відносинах.

РОЗДІЛ 2. ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Юридичні аспекти міжнародного правопорушення охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних з порушенням міжнародного права та його наслідками для держав та міжнародного співтовариства в цілому.

2.1 Міжнародні правові норми, що регулюють міжнародні правопорушення

Існує ряд міжнародних правових норм, які регулюють міжнародні правопорушення.

1. Норми про відповідальність держави:

- Статут Міжнародного Суду ООН (МС ООН) є основним документом, який визначає структуру, повноваження та процедурні аспекти діяльності цього суду. МС ООН є однією з головних судових установ ООН і відіграє ключову роль у вирішенні міжнародних спорів, які стосуються питань міжнародного права. Статут був прийнятий у 1945 році разом з Статутом ООН і є інтегральною частиною останнього. Якщо говорити про юрисдикцію, то Статут надає Суду юрисдикцію у вирішенні міжнародних спорів, які держави добровільно віддають на його розгляд. МС ООН може розглядати справи, подані однією державою проти іншої, за умови що обидві сторони погоджуються з його юрисдикцією щодо конкретного спору. Стосовно принципів міжнародного права, то МС ООН використовує міжнародні договори, міжнародний звичай, загальні принципи права, судові рішення та думки вчених як джерела міжнародного права для вирішення спорів. Це включає розгляд питань про міжнародну відповідальність за протиправні акти. Щодо відповідальності, то згідно з міжнародним правом, яке МС ООН використовує для вирішення спорів, держава

вважається відповідальною за протиправні дії, якщо вона не виконує свої міжнародні зобов'язання. Відповідальність може включати реституцію, компенсацію або репарацію, залежно від характеру порушення. Статут визначає процедуру подання справ до МС ООН та їх розгляду. Це включає письмову та усну фазу, де сторони представляють свої аргументи, докази та юридичні висновки. Суд видає свої рішення у письмовій формі, і вони є обов'язковими для сторін. Рішення МС ООН сприяють розвитку та уточненню міжнародного права, оскільки вони часто торкаються фундаментальних принципів та тлумачення міжнародних норм. Таким чином, Статут Міжнародного Суду ООН є фундаментальним інструментом, який допомагає забезпечувати дотримання міжнародного права, розв'язання міжнародних спорів та відновлення міжнародного правопорядку через судові процедури.

- Проєкт статей про відповідальність держав за міжнародні правопорушення розроблений Комісією міжнародного права ООН (КМП ООН), ухвалений і прийнятий у 2001 році. Цей документ складається з 59-ти статей та коментарів до них і визначає загальноприйняті принципи та процедури відповідальності держав за порушення міжнародного права[27]. Ці статті вважаються важливим документом у міжнародному праві і слугують основою для вирішення питань відповідальності держав за їхні дії в міжнародних відносинах. Важливо, що відповідальність настає незалежно від внутрішнього законодавства держави. Також проєкт статей визначає протиправні акти як дії або бездіяльність держави, які суперечать її міжнародним зобов'язанням. Це включає, але не обмежується, порушенням договірних зобов'язань або загальноприйнятих норм міжнародного права. Варто зауважити, що проєкт статей детально описує, як дії різних органів та представників держави можуть атрибутуватися

самій державі. Тобто коли конкретні дії урядових установ, офіційних осіб або інших агентів держави можуть розглядатися як дії самої держави. Також існують винятки, де статті описують виняткові обставини, при яких держава може не нести відповідальність за міжнародні правопорушення, такі як випадки форс-мажору, самооборони, згоди іншої держави на дії, які інакше були б протиправними. Проект статей зазначає, що держава, визнана винною у протиправній діяльності, має зобов'язання відшкодувати шкоду, включаючи компенсацію, реституцію та сатисфакцію, залежно від характеру порушення. Ці статті, хоча і не є юридично обов'язковими, оскільки не були формально ухвалені як міжнародний договір, однак вони мають велике значення як довідковий ресурс і часто використовуються для тлумачення міжнародного права та його застосування у конкретних ситуаціях, пов'язаних з міжнародною відповідальністю.

- Інші договори та звичаї міжнародного права: Існує ряд інших договорів та звичаїв міжнародного права, які регулюють відповідальність держави за міжнародні правопорушення, наприклад, Віденська конвенція про дипломатичні відносини 1961 року та Віденська конвенція про консульські відносини 1963 року. Вони регулюють специфічні аспекти міждержавних відносин. Якщо розглядати кожен документ окремо, то Віденська конвенція про дипломатичні відносини 1961 року є фундаментальним документом, який встановлює рамки для дипломатичних взаємовідносин між державами. Вона визначає права та обов'язки дипломатичних місій, забезпечуючи основу для безпечного та ефективного виконання їхніх функцій.

Ключові положення конвенції включають:

- недоторканність дипломатичних представництв та персоналу;

- заборона втручання у внутрішні справи приймаючої держави;
- обмеження щодо застосування санкцій до дипломатичних представників без попередньої згоди відправляючої держави.

Ця конвенція також регулює процедури дипломатичного імунітету та забезпечує основу для взаємодії між державами на дипломатичному рівні.[28]

Один із прикладів застосування Віденської конвенції про дипломатичні відносини стосується відомого інциденту, відомого як "Лівійська криза у Вестфальському університеті" в 1984 році. Під час цієї події лівійське посольство в Лондоні було місцем здійснення збройної атаки, в результаті якої було вбито британську поліцейську Івонн Флетчер. Відповідно до положень Віденської конвенції, дипломатичний персонал посольства, включаючи стрільця, користувався імунітетом від кримінального переслідування в Британії. Цей інцидент викликав значні дипломатичні наслідки та підкреслив складнощі забезпечення безпеки при дотриманні дипломатичного імунітету. Ця подія стала приводом для перегляду політики багатьох країн щодо захисту дипломатичних місій і обговорення обмежень дипломатичного імунітету у випадках серйозних кримінальних злочинів.[29]

А Віденська конвенція про консульські відносини 1963 року - це договір, який стосується консульських відносин та визначає правові засади для консульської діяльності. Він доповнює положення дипломатичної конвенції, але зосереджується на консульських функціях, таких як допомога громадянам, видача віз, а також сприяння торгівлі та економічним відносинам. Основні положення конвенції включають:

- визначення функцій консульських установ;
- правила щодо встановлення консульських установ;
- захист прав іноземних громадян.[30]

Один із прикладів застосування Віденської конвенції про консульські відносини 1963 року пов'язаний із знаменитою справою "Айрон та Тиммерманн" (Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America or Avena case)). У цій справі Міжнародний Суд ООН розглядав питання порушення прав мексиканських громадян, яких затримали та засудили до смертної кари в США без надання їм можливості звернутися за консульською допомогою, яка гарантується Віденською конвенцією. Ця справа стала значущою, оскільки підняла питання про обов'язок держав повідомляти іноземних громадян про їхнє право на консульську допомогу у випадку арешту або затримання. Міжнародний Суд визнав, що Сполучені Штати порушили конвенцію, не повідомивши мексиканських громадян про їх права і не дозволивши Мексиці надавати консульську допомогу. Цей випадок підкреслив важливість дотримання консульських прав та зобов'язань країнами-учасницями, піднявши питання про відповідальність і наслідки для міжнародних відносин.[31]

Ці конвенції стали важливою складовою міжнародного права, яка дозволяє регулювати відносини між державами в питаннях, які стосуються дипломатичної та консульської діяльності. Вони сприяють розвитку міжнародного співробітництва та захищають права держав та їх громадян в межах міжнародної юрисдикції.

2. Норми про застосування санкцій:

- Статут ООН: Статут ООН дозволяє Раді Безпеки ООН застосовувати санкції до держав, які порушують його положення. Він є основоположним документом, який встановлює правила та процедури функціонування міжнародної організації. Статут ООН визначає структуру організації, включаючи Генеральну Асамблею, Секретаріат, Міжнародний Суд, Економічну та Соціальну Раду, а також Раду Безпеки ООН, яка має особливі повноваження щодо забезпечення міжнародного миру та безпеки. Один із найвідоміших

прикладів застосування санкцій Радою Безпеки ООН стосується санкцій, введених проти Іраку після його інвазії на Кувейт у 1990 році. Ці санкції були встановлені Резолюцією 661 Ради Безпеки ООН, яка накладала широкомасштабне ембарго на торгівлю з Іраком, забороняючи всім державам-членам ООН купувати нафту, яка є основним експортним товаром Іраку, а також продавати Іраку будь-які товари та послуги, крім медикаментів та "гуманітарних потреб". Ці санкції мали на меті примусити Ірак до відмови від окупації Кувейту та відновлення міжнародного миру і безпеки в регіоні. Вони були значною мірою успішними, змушуючи Ірак до виведення своїх військ з Кувейту в наступному році після початку операції "Буря в пустелі". Ці санкції, проте, також спричинили значні гуманітарні наслідки в Іраку, викликаючи міжнародне обговорення про моральність та ефективність застосування таких широкомасштабних економічних обмежень.[32]

- Глава VII Статуту ООН: Ця глава Статуту ООН містить положення про застосування санкцій, включаючи військові дії, проти держав, які становлять загрозу міжнародному миру та безпеці. один важливий приклад застосування положень Глави VII Статуту ООН стосується відповіді на громадянську війну в Сомалі. В середині 1990-х років Сомалі переживала глибоку політичну та гуманітарну кризу, яка загрожувала міжнародному миру та безпеці. У відповідь на це, Рада Безпеки ООН ухвалила Резолюцію 794 у грудні 1992 року, яка авторизувала створення багатонаціональних сил під американським командуванням для проведення гуманітарної операції в Сомалі. Ця резолюція була прийнята з метою забезпечення безпекового середовища для гуманітарних операцій у Сомалі. Вона надала дозвіл на "всі необхідні засоби", щоб забезпечити доставку гуманітарної допомоги та захист персоналу ООН, що займається гуманітарними

заходами. Це стало одним з перших прикладів військової інтервенції ООН, яка була спрямована виключно на забезпечення гуманітарної місії. Ця операція, хоч і викликала численні дебати щодо її ефективності та довготривалих результатів, підкреслила роль Ради Безпеки ООН у використанні положень Глави VII для реагування на гуманітарні кризи, які вважаються загрозою міжнародному миру та безпеці.[33]

- Інші договори та звичаї міжнародного права: Існує ряд інших договорів та звичаїв міжнародного права, які регулюють застосування санкцій, наприклад, Режим нерозповсюдження ядерної зброї.

3. Норми про мирне вирішення спорів:

- Статут ООН: Статут ООН зобов'язує держави вирішувати свої спори мирними засобами.[34]
- Паризька конвенція про мирне вирішення міжнародних спорів 1899 року: ця конвенція встановлює рамки для мирного вирішення міжнародних спорів, включаючи добрі послуги, посередництво, арбітраж та судове вирішення.[35]
- Статут Міжнародного суду ООН: цей статут визначає юрисдикцію Міжнародного суду ООН, який може вирішувати правові спори між державами.[36]

4. Норми про захист прав людини:

- Загальна декларація прав людини 1948 року: ця декларація проголошує основні права та свободи, які належать всім людям.[37]
- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року: цей пакт встановлює юридично обов'язкові зобов'язання держав щодо поваги та захисту певних цивільних та політичних прав.[38]
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 року: цей пакт встановлює юридично обов'язкові зобов'язання

держав щодо поваги та захисту певних економічних, соціальних та культурних прав.[39]

5. Норми про міжнародне гуманітарне право:

- Женевські конвенції 1949 року: ці конвенції встановлюють правила гуманного поводження з військовополоненими, цивільним населенням та пораненими під час війни.[40]
- Додаткові протоколи до Женевських конвенцій 1977 року: ці протоколи розширюють сферу застосування Женевських конвенцій на нові категорії осіб та ситуацій, наприклад, збройні конфлікти неміжнародного характеру.[41]

Важливо зазначити, що це лише деякі з міжнародних правових норм, які регулюють міжнародні правопорушення.

2.2 Юрисдикція та відповідальність за міжнародні правопорушення

Юрисдикція та відповідальність за міжнародні правопорушення є ключовими компонентами міжнародного права, що визначають, як і де держави або індивіди можуть бути притягнуті до відповідальності за дії, що порушують міжнародні норми і стандарти. Ці поняття допомагають утримувати міжнародний порядок і сприяють забезпеченню справедливості та законності на міжнародній арені.

Юрисдикція – це право держави або міжнародного суду розглядати та вирішувати справу про міжнародне правопорушення. М.І. Хавронюк, який у своїх дослідженнях часто торкається питань права та юрисдикції. У своїй книзі "Теорія держави і права" автор глибоко аналізує, як юрисдикція впливає на застосування міжнародного права та роль держави у цьому процесі. "Юрисдикція є виразом суверенітету держави, що наділяє її правом вирішувати питання міжнародного правопорушення в рамках встановлених міжнародних норм та договорів. Вона обумовлює можливість держави

здійснювати правосуддя та регулювати правові відносини, включаючи міжнародні." Та допомагає зрозуміти фундаментальні аспекти юрисдикції, підкреслюючи її значення для реалізації міжнародних зобов'язань та захисту прав і інтересів на міжнародній арені з позиції українського правознавства.[42]

Національний автор, український вчений В.І. Кісіль, в своїй книзі "Міжнародне право" докладно розглядає концепцію міжнародної відповідальності держави. Відповідно до його розуміння, відповідальність полягає у зобов'язанні держави-правопорушника припинити протиправну поведінку, відшкодувати завдану шкоду, а також вжити заходів для запобігання подібним правопорушенням у майбутньому. Концепція міжнародної відповідальності, на думку науковця, є фундаментальною у міжнародному праві. Вона покликана змусити держави-правопорушники припинити свою неправомірну діяльність, відшкодувати завдану шкоду та запобігти повторенню подібних порушень у майбутньому. Така концепція покладає на держави обов'язок діяти добросовісно та дотримуватися своїх міжнародних зобов'язань. Ця книга допомагає зрозуміти правові аспекти міжнародної відповідальності та наслідки для держав-правопорушників, включаючи обов'язки, пов'язані з відшкодуванням завданої шкоди і запобіганням повторенню правопорушень. Ця робота вважається значним внеском у розвиток міжнародного права на національному рівні.[43]

Існує три основних види юрисдикції щодо міжнародних правопорушень:

- **Територіальна юрисдикція:** Держава має юрисдикцію щодо правопорушень, які вчинені на її території, незалежно від національності правопорушника або потерпілого. Для прикладу можемо взяти справу "Локербі", де у 1988 році над шотландським містом Локербі стався вибух на борту літака Pan Am Flight 103. В результаті теракту загинули 270 людей. Через значні докази, які

вказували на причетність лівійських спецслужб до вибуху, Шотландія зажадала екстрадиції підозрюваних. Справа була розглянута шотландським судом на нейтральній території в Нідерландах.[44]

- **Національна (персональна) юрисдикція:** держави мають юрисдикцію над своїми громадянами, навіть якщо вони перебувають за кордоном. Як приклад може слугувати справа Генріха Боера, колишнього нацистського злочинця, який емігрував до Канади після Другої світової війни. У 1980-х роках його ідентифікували як колишнього офіцера СС, що вчиняв військові злочини проти євреїв у Нідерландах. Канада розглянула його справу, застосувавши принцип національної юрисдикції, незважаючи на те, що злочини були скоєні в іншій країні.[45]
- **Універсальна юрисдикція:** дозволяє державі притягнути до відповідальності осіб за дуже серйозні міжнародні злочини, такі як геноцид, військові злочини та злочини проти людяності, незалежно від того, де вони були скоєні і якої національності є злочинець. прикладом цієї юрисдикції може слугувати справа Аугусто Піночета. У 1998 році колишнього диктатора Чилі, Аугусто Піночета, було арештовано у Великій Британії за запитом Іспанії, яка вимагала його екстрадиції для суду за злочини проти людяності, вчинені під час його правління в Чилі. Цей випадок став видатним прикладом застосування універсальної юрисдикції, оскільки Іспанія використовувала цей принцип для переслідування іноземного громадянина за злочини, вчинені за межами її території.[46]

Існує також ряд інших принципів, які можуть обґрунтовувати юрисдикцію держави щодо міжнародних правопорушень:

- **Принцип захисту.** Цей принцип дозволяє державі розслідувати та карати за правопорушення, які вчинені проти її громадян або майна, незалежно від того, де вони були вчинені. Справа Скрипалів у

Великій Британії є яскравим прикладом, де у 2018 році колишній російський шпигун Сергій Скрипаль та його донька Юлія були отруєні нервово-паралітичною речовиною в Солсбері, Велика Британія. Цей акт був розглянутий як спроба вбивства британських громадян на території Великої Британії. Велика Британія використала принцип захисту для розслідування цього злочину, оскільки він був спрямований проти осіб, які перебували під захистом її законів.[47]

- **Принцип пасивного особистого характеру.** Цей принцип дозволяє державі розслідувати та карати за правопорушення, які мають шкідливі наслідки на її території, незалежно від того, де вони були вчинені. Влучним прикладом можна розглянути арешт і суд над Чарльзом Тейлором. Чарльз Тейлор, колишній президент Ліберії, був арештований і судимий за злочини, які були скоєні в Сьєрра-Леоне. Ці злочини призвели до великої кількості біженців та жертв серед громадян Сьєрра-Леоне. За принципом пасивного особистого характеру, Сьєрра-Леоне мала право переслідувати Тейлора, оскільки його дії мали прямий і глибокий шкідливий вплив на її громадян.[48]

Відповідальність у міжнародному праві стосується обов'язку держав або індивідів відшкодувати шкоду, завдану в результаті міжнародних правопорушень. Відповідальність за міжнародні правопорушення може бути:

- **Індивідуальною**, де держава-правопорушник несе відповідальність за свої власні дії. Яскравим прикладом можемо розглянути відповідальність США за бомбардування лікарні в Кундузі, Афганістан. У 2015 році військові США випадково бомбардували лікарню в Кундузі, якою керувала організація "Лікарі без кордонів". Ця подія спричинила смерть медичних працівників та пацієнтів. США визнали свою помилку та виплатили компенсації сім'ям жертв.[49]

- **Спільною**, де дві або більше держав несуть відповідальність за спільне правопорушення. Прикладом може слугувати спільна відповідальність Сербії та Чорногорії за воєнні злочини в Боснії Під час конфліктів у Боснії та Герцеговині у 1990-х роках, Сербія та Чорногорія були звинувачені у співучасті та підтримці сербських сил, які вчинили численні воєнні злочини. Міжнародний суд ООН засудив країни за їхню роль у злочинах.[50]
- **Наслідковою**, де держава- правонаступниця несе відповідальність за правопорушення, вчинені її попередницею. Прикладом можемо згадати відповідальність Росії за борги Радянського Союзу. Після розпаду Радянського Союзу у 1991 році, російська федерація, як правонаступниця СРСР, взяла на себе відповідальність за зовнішні борги колишньої держави. Це включало виплату боргів, які були накопичені Радянським Союзом протягом його існування.[51]

Міжнародне співтовариство розробило ряд механізмів для забезпечення юрисдикції та відповідальності за міжнародні правопорушення:

- **Міжнародний суд ООН**, де суд має юрисдикцію щодо спорів між державами, які погодилися передати їх на його розгляд. Один із прикладів, коли Україна та Російська Федерація брали участь у справі перед Міжнародним судом ООН, це справа "Застосування Конвенції про запобігання та покарання злочинів геноциду (Україна проти російської федерації)". У цій справі Україна звинувачувала російську федерацію у скоєнні злочинів геноциду на окупованих територіях, зокрема в анексованому Криму та на Донбасі. Україна стверджувала, що російська федерація підтримує збройний конфлікт на сході України, спонсорує збройні формування та забезпечуючи їх зброєю, технікою, фінансами та іншими ресурсами. Україна також звинувачувала росію у вчиненні масових порушень прав людини,

включаючи вбивства, зникнення, пограбування та інші форми насильства проти цивільного населення. Ця справа відкрила можливість для Міжнародного суду ООН розглянути питання щодо відповідальності Російської Федерації за порушення міжнародного права в контексті конфлікту на сході України та окупації Криму. Рішення Міжнародного суду ООН у цій справі може мати важливі наслідки для визнання та засудження дій Росії, а також для забезпечення прав та інтересів України як суверенної держави.[52]

- **Міжнародні кримінальні трибунали**, такі як Міжнародний кримінальний суд (МКС) та колишній Югославський міжнародний кримінальний трибунал, відіграють ключову роль у вирішенні міжнародних конфліктів та притягненні до відповідальності осіб, винних у серйозних порушеннях міжнародного права. Ці трибунали забезпечують, що особи, які вчинили злочини проти людяності, воєнні злочини та геноцид, не залишаються безкарними, а їх жертви отримують справедливість. Одним із найбільш відомих прикладів роботи міжнародних трибуналів є справа проти Слободана Мілошевича, колишнього президента Югославії. Мілошевич був притягнутий до відповідальності перед МКС за злочини проти людяності та воєнні злочини, які він вчинив під час воєн у Боснії та Косово. Це стало одним із найбільш визначних прикладів успішного притягнення до відповідальності за масштабні порушення міжнародного права, що свідчить про важливу роль міжнародних кримінальних трибуналів у забезпеченні правосуддя та запобіганні безкарності.[53] Створення Міжнародного трибуналу за злочин агресії стає актуальним у зв'язку зі зростанням глобальних загроз та потребою унормування правил міжнародного порядку. Цей трибунал може стати ефективним інструментом для забезпечення відповідальності за дії, спрямовані на захоплення територій та

порушення суверенітету інших держав. Російські керівники можуть бути піддані судовому переслідуванню за злочини агресії, які вони вчинили у відношенні до України, і це може сприяти зміцненню правопорядку та міжнародної стабільності.

- **Універсальна юрисдикція**, де деякі держави прийняли закони, які дозволяють їм розслідувати та карати за певні найтяжчі злочини, незалежно від того, де вони були вчинені або ким вони були вчинені. Тому, справа Аугусто Піночета буде влучним прикладом. [54]

Важливо зазначити, що питання юрисдикції та відповідальності за міжнародні правопорушення є складним і досі розвивається.

Міжнародне співтовариство продовжує працювати над удосконаленням механізмів для забезпечення того, щоб правопорушники несли відповідальність за свої дії.

2.3 Процес розслідування та притягнення до відповідальності за міжнародні правопорушення

Процес розслідування та притягнення до відповідальності за міжнародні правопорушення є складним і багатоетапним, включаючи декілька важливих кроків, які забезпечують дотримання міжнародного права та справедливості. Виділимо кожен етап окремо:

Перший етап

Збирання доказів: держави, міжнародні організації та інші зацікавлені сторони можуть збирати докази про міжнародне правопорушення. Докази можуть включати свідчення очевидців, фотографії, відео, документи та інші матеріали. Важливо, щоб докази були зібрані неупереджено та з дотриманням належної правової процедури.

Другий етап

Розслідування: держави, міжнародні організації або спеціальні слідчі органи можуть розслідувати міжнародне правопорушення. Розслідування

може включати допит свідків, аналіз доказів та відвідування місця правопорушення. Розслідування повинне бути проведено неупереджено та об'єктивно, з повагою до прав людини.

Третій етап

Висунення звинувачень: якщо в результаті розслідування буде встановлено, що було вчинено міжнародне правопорушення, держава або міжнародна організація може висунути звинувачення проти держави-правопорушника або фізичних осіб, які несли відповідальність за правопорушення. Звинувачення повинні бути чітко сформульовані та ґрунтуватися на достатніх доказах.

Четвертий етап

Судовий розгляд: справа про міжнародне правопорушення може бути розглянута в міжнародному суді, такому як Міжнародний суд ООН, або в національному суді держави, яка має юрисдикцію. Судовий розгляд повинен бути проведеним справедливо та неупереджено, з дотриманням належної правової процедури.

П'ятий етап

Винесення рішення: суд винесе рішення у справі, визначивши, чи було вчинено міжнародне правопорушення, і хто несе за нього відповідальність. Суд також може визначити санкції, які слід застосувати до держави-правопорушника, або фізичних осіб, які несли відповідальність за правопорушення.

Шостий етап

Виконання рішення: рішення суду повинне бути виконано державою-правопорушником. У разі невиконання рішення суду Рада Безпеки ООН може вжити заходів примусу, таких як санкції або застосування сили.

Цей процес є важливим для підтримання міжнародного правопорядку та гарантування, що серйозні порушення не залишаються безкарними. Він демонструє зобов'язання міжнародного співтовариства щодо захисту

основних прав людини та забезпечення справедливості для жертв міжнародних правопорушень.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Міжнародне право розроблено для регулювання відносин між державами та іншими суб'єктами міжнародного права, забезпечуючи стабільність, передбачуваність та справедливість на міжнародній арені. Одним із ключових аспектів міжнародного права є його здатність визначати та регулювати міжнародні правопорушення, а також встановлювати юрисдикцію і механізми відповідальності за такі правопорушення.

Міжнародні правові норми, які регулюють міжнародні правопорушення, включають широкий спектр міжнародних договорів, звичаєве право, рішення міжнародних судів та декларації міжнародних організацій. Вони визначають правила, які забороняють певні дії, такі як агресія проти інших держав, геноцид, злочини проти людяності, торгівля людьми, та інші серйозні злочини, які мають міжнародний характер. Важливість цих норм полягає в тому, що вони не тільки сприяють запобіганню міжнародним злочинам, але й визначають механізми для реагування на такі злочини, коли вони все ж відбуваються.

Юрисдикція у міжнародних правопорушеннях може бути складною через міжнародний характер більшості злочинів, що вимагає співпраці між різними національними та міжнародними правоохоронними органами. Міжнародні трибунали, такі як Міжнародний кримінальний суд, і національні суди під певними умовами можуть здійснювати юрисдикцію над міжнародними злочинами. Крім того, принцип універсальної юрисдикції дозволяє державам переслідувати винних у найтяжчих міжнародних злочинах, незалежно від місця їх скоєння та національності винних.

Процес розслідування та притягнення до відповідальності за міжнародні правопорушення вимагає ретельної координації на міжнародному рівні. Це включає збір доказів, видачу міжнародних ордерів на арешт, екстрадицію підозрюваних та проведення справедливих судових процесів. Ці процеси часто стикаються з численними викликами, включаючи політичні та дипломатичні перешкоди, розбіжності у національних законодавствах та складнощі у зборі доказів в зонах конфлікту.

Забезпечення відповідальності за міжнародні правопорушення не тільки сприяє правосуддю та захисту жертв, але й відіграє ключову роль у запобіганні майбутнім порушенням. Це підкреслює важливість міжнародного співробітництва та посилення міжнародних правових інституцій для ефективного реагування на міжнародні правопорушення та зміцнення глобального правопорядку.

РОЗДІЛ 3. ПРИКЛАДИ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Міжнародні правопорушення - це дії, що порушують принципи міжнародного права або міжнародні договори і можуть завдати шкоди державам, групам або індивідам на міжнародному рівні.

Міжнародні правопорушення охоплюють широкий спектр дій, які порушують міжнародне право та можуть завдати значної шкоди державам, групам або індивідам на міжнародному рівні. Ці порушення можуть включати злочини проти людяності, воєнні злочини, геноцид, агресію проти інших держав, порушення дипломатичних та консульських конвенцій, а також порушення міжнародних договорів.

3.1 Аналіз конкретних ситуацій або подій, які можуть бути кваліфіковані як міжнародні правопорушення

Аналіз ситуацій або подій, які можуть бути кваліфіковані як міжнародні правопорушення, може охоплювати різноманітні аспекти, включаючи геноцид, злочини проти людяності та воєнні злочини. Наприклад, Голодомор 1932-1933 років в Україні став однією з найтрагічніших сторінок історії, де мільйони людей загинули від штучно спричиненого голоду, який був наслідком політики радянського режиму. Ця трагедія, спричинена політичними рішеннями, викликала широке обурення і викликала реакцію світового співтовариства. Національні та міжнародні зусилля були спрямовані на визнання Голодомору як злочину геноциду, включаючи дипломатичну роботу, лобіювання та міжнародні кампанії. Звернення до міжнародних організацій, таких як ООН, мало велике значення, і в 2003 році Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію, визнаючи Голодомор як акт геноциду. Це визнання стало важливим кроком у визнанні трагедії Голодомору на міжнародній арені та відзначенні пам'яті його жертв.

Розглянемо ще декілька прикладів:

1. Геноцид у Руанді (1994)

Геноцид у Руанді, який відбувся у 1994 році, є одним з найбільш жахливих прикладів міжнародного правопорушення, де було скоєно масові злочини проти людяності. Ця подія демонструє, як етнічні напруження та політична нестабільність можуть призвести до катастрофічних наслідків.

В квітні 1994 року, після збиття літака з президентом Руанди Жувеналем Хаб'яріmanoю на борту, у країні спалахнуло насильство. Хуту, переважно етнічна більшість, розпочали систематичну різанину тутсі, меншини, яка традиційно мала більше політичного впливу. Цей акт геноциду також охопив поміркованих представників хуту, які виступали проти насильства.

Геноцид у Руанді явно порушує низку міжнародних конвенцій, включно з Конвенцією ООН про запобігання та покарання за злочин геноциду (1948), яка забороняє геноцид та будь-які спроби знищення, повністю або частково, національної, етнічної, расової або релігійної групи. У Руанді злочини включали вбивства, сексуальне насильство, тортури та примусове переміщення.

Міжнародна реакція була критикована за її повільність та неефективність. Однак, після геноциду було створено Міжнародний кримінальний трибунал для Руанди (МКТР) під егідою ООН, який мав на меті розслідувати та судити основних винуватців злочинів. Трибунал засудив сотні людей, що сприяло процесу національного примирення та відновлення справедливості.

Геноцид у Руанді підкреслює важливість міжнародного співробітництва та швидкої реакції на кризові ситуації, де порушуються основні права людини та міжнародне право. Цей випадок також нагадує про необхідність посилення міжнародних механізмів запобігання геноциду і

захисту невинних цивільних в умовах конфлікту. Він відображає жорстокі реалії етнічних чисток та важливість міжнародної юридичної відповідальності за відновлення справедливості.[55]

2. Етнічні чистки в Боснії (1992-1995)

Етнічні чистки в Боснії під час Югославських воєн у період з 1992 по 1995 роки є одним із найжорстокіших прикладів міжнародних правопорушень у сучасній історії. Ця ситуація забезпечує важливий контекст для аналізу механізмів міжнародного права та відповідальності.

Воєнні злочини, включно з масовими вбивствами і зґвалтуваннями, відбувалися під час конфліктів, які спалахнули після розпаду Соціалістичної Федеративної Республіки Югославія. Боснія і Герцеговина стала ареною жорстокої війни між боснійськими сербами, хорватами та мусульманами Боснії. Боснійські серби, підтримувані Сербією, вдалися до етнічних чисток проти несербського населення в спробі створити етнічно чисті території.

Етнічні чистки в Боснії включали систематичні масові вбивства, зґвалтування, знищення власності та примусове переміщення населення, що являє собою серйозні порушення Женевських конвенцій і конвенцій проти геноциду. Ці дії також порушують міжнародне гуманітарне право, яке забороняє напади на цивільне населення та цивільні об'єкти.

На міжнародному рівні було вжито ряд заходів для відповіді на злочини в Боснії. Найбільш значущим було створення Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії (МКТЮ) ООН у 1993 році, який мав мандат розслідувати, звинувачувати та судити осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на території колишньої Югославії з 1991 року. Трибунал притягнув до відповідальності багатьох ключових фігур, включаючи Радована Караджича та Ратка Младича.

Справи, які розглядались МКТЮ, ілюструють значення міжнародних судових механізмів у переслідуванні та покаранні злочинців, відповідальних за міжнародні злочини, та відіграють важливу роль у запобіганні майбутнім порушенням міжнародного права. Вони також наголошують на необхідності дотримання міжнародного права та встановлення справедливості для жертв війни та насильства. Важливість міжнародних інституцій і норм у зміцненні миру та безпеки не може бути переоцінена.[56]

3. Хімічна атака в Халабджі (1988)

Хімічна атака в Халабджі, яка відбулася 16 березня 1988 року під час ірано-іракської війни, є одним із найбільш жахливих прикладів застосування хімічної зброї проти цивільного населення в історії. Ця атака була спрямована проти курдського міста Халабджа в Іраку і призвела до масових цивільних жертв.

Під час ірано-іракської війни, Ірак використовував хімічну зброю проти іранських військ та курдського населення, яке сприймалося як підтримувачі Ірану. Халабджа, розташоване біля іранського кордону, стало мішенню для іракських військ, оскільки вважалося, що місто підтримує іранські сили. Внаслідок атаки було застосовано сірчаний іприт та нервово-паралітичні агенти, що спричинило миттєві та від терміновані смерті серед мирного населення.

Застосування хімічної зброї в Халабджі явно порушує декілька основних міжнародних угод, включаючи Женевський протокол 1925 року, який забороняє використання отруйних газів та бактеріологічних засобів у війнах. Цей акт також порушив норми міжнародного гуманітарного права, яке вимагає захисту цивільного населення під час збройних конфліктів.

Реакція міжнародної спільноти на хімічну атаку в Халабджі була стриманою на той момент, частково через політичні альянси під час Холодної війни. Проте, ця подія пізніше стала важливим доказом у справах

проти Саддама Хусейна та його режиму, особливо під час його судового процесу в Іракському спеціальному трибуналі.

Хімічна атака в Халабджі залишається одним із найтрагічніших прикладів військових злочинів і злочинів проти людяності. Цей інцидент підкреслює необхідність міжнародного контролю та швидкої реакції на використання забороненої зброї, а також необхідність притягнення до відповідальності тих, хто порушує міжнародні закони. Він також нагадує про важливість міжнародних угод у забезпеченні глобальної безпеки та стабільності.[57]

4. Інвазія США в Ірак (2003)

Інвазія США в Ірак у 2003 році є одним з найбільш дискусійних і спірних воєнних конфліктів сучасності. Ця подія викликала широке міжнародне засудження і обговорення щодо її законності з точки зору міжнародного права.

20 березня 2003 року Сполучені Штати разом з коаліцією союзників розпочали військове вторгнення в Ірак. Офіційною причиною інвазії було звинувачення Іраку в розробці та зберіганні зброї масового знищення (ЗМЗ), а також його нібито зв'язки з терористичними групами, зокрема з "Аль-Каїдою". Однак, після вторгнення і окупації Іраку, доказів існування ЗМЗ так і не було знайдено.

Вторгнення в Ірак було широко розглянуто як потенційне порушення міжнародного права, особливо статті 2(4) Статуту ООН, яка забороняє застосування сили проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави. Для виправдання військових дій США спиралися на резолюції Ради Безпеки ООН, які, за їхніми твердженнями, надавали достатнє правове підґрунтя для дій. Однак, ця інтерпретація не знайшла широкої підтримки серед міжнародної спільноти, і багато держав та юристів висловили думку, що вторгнення було незаконним.

Міжнародна реакція на інвазію в Ірак була поділена. Незважаючи на підтримку від кількох країн, багато інших засудили вторгнення як акт агресії. Генеральний секретар ООН Кофі Аннан у 2004 році охарактеризував війну в Іраку як незаконну з точки зору міжнародного права. Інвазія спричинила тривалі політичні та соціальні наслідки у регіоні, включаючи зростання тероризму та внутрішньополітичну нестабільність.

Інвазія США в Ірак 2003 року залишається предметом гострих дебатів у контексті міжнародного права. Ця подія висвітлює складності застосування міжнародного права в умовах глобальної політики та необхідність чіткого розуміння правових основ військових дій.[58]

5.Анексія Криму росією (2014)

Анексія Криму росією в 2014 році стала однією з найбільш резонансних і дискутованих подій у сучасних міжнародних відносинах. Ця подія призвела до серйозних напружень між росією та Заходом, включаючи запровадження економічних санкцій та дипломатичну ізоляцію росії.

У лютому 2014 року, після революції Гідності в Україні та втрати влади проросійського президента Віктора Януковича, росія розпочала військову операцію в Криму. Використовуючи невдоволення частини населення Криму діями нового українського уряду, росія ввела свої війська без розпізнавальних знаків на півострів та швидко взяла під контроль ключові урядові та військові об'єкти. В березні 2014 року було проведено референдум про статус Криму, який був організований під контролем російських військових та був широко засуджений міжнародною спільнотою як нелегітимний.

Анексія Криму порушила низку основоположних принципів міжнародного права, включаючи заборону на застосування сили (стаття 2(4) Статуту ООН), принципи непорушності кордонів та територіальної цілісності держав. Це також порушення Гельсінкського акту та Будапештського меморандуму 1994 року, за яким росія гарантувала

територіальну цілісність та суверенітет України в обмін на відмову України від ядерної зброї.

Міжнародна реакція на анексію Криму була швидкою та рішучою. Європейський Союз, Сполучені Штати та інші країни запровадили серію економічних санкцій проти росії, які згодом були посилені у відповідь на подальшу підтримку сепаратистів на сході України. росія була виключена з групи G8, а її дії були засуджені в резолюціях Генеральної Асамблеї ООН.

Анексія Криму стала значним випробуванням для міжнародного правопорядку та продемонструвала ліміти міжнародної системи у запобіганні та реагуванні на агресію сильних держав проти сусідів. Цей випадок підкреслив необхідність більш ефективних механізмів гарантування міжнародної безпеки та підтримки територіальної цілісності суверенних держав.[59]

6.Ізраїльська окупація Палестини

Ізраїльська окупація Палестинських територій, зокрема Західного берегу річки Йордан і сектора Газа, є однією з найбільш тривалих і найбільш складних міжнародних проблем. Ця окупація почалася в 1967 році після Шестиденної війни і триває дотепер, породжуючи численні конфлікти та гуманітарні кризи.

Після війни 1967 року Ізраїль зайняв Західний берег, Східний Єрусалим і сектор Газа. Ці території були визнані міжнародним співтовариством як окуповані території, де Ізраїль, як окупаційна держава, зобов'язаний дотримуватися четвертої Женевської конвенції, що захищає права цивільного населення під час війни.

Окупація Ізраїлем Палестинських територій порушує ряд міжнародних законів, включаючи принципи міжнародного гуманітарного права та резолюції ООН. Розбудова поселень, яку Ізраїль здійснює на Західному березі, зокрема в Єрусалимі, порушує Женевську конвенцію, яка забороняє переміщення населення окупаційною державою на окуповані

території. Ці дії також порушують право національного самовизначення палестинського народу.

Реакція міжнародної спільноти на ізраїльську окупацію коливається від підтримки до рішучої критики. Багато резолюцій Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки ООН засуджують ізраїльські дії щодо поселень та окупацію. Проте, ефективність цих резолюцій обмежена через відсутність механізмів примусу та часті вето з боку деяких постійних членів Ради Безпеки.

Ізраїльська окупація Палестини є складним і тривалим міжнародним конфліктом, який порушує основні норми міжнародного права і права людини. Вона вимагає уважного розгляду і активних дій з боку міжнародного співтовариства для вирішення, яке б забезпечило дотримання міжнародного права та прав людей на самовизначення і безпеку.[60]

Сучасний конфлікт між Палестиною та Ізраїлем продовжується і має велике значення як на регіональному, так і на міжнародному рівні. Збройні зіткнення, напади та контратаки, ракетні обстріли та повстання стали повсякденними реаліями для мешканців обох територій. Загострення конфлікту зазвичай супроводжується численними жертвами серед цивільного населення, гуманітарними кризами і зруйнованими інфраструктурами. Палестинські території, зокрема сектор Газа, часто стають місцем масових протестів та вибухів насильства, які призводять до серйозних руйнувань і людських трагедій.

Міжнародне співтовариство продовжує спрямовувати свої зусилля на зупинку ескалації конфлікту та вирішення проблеми на основі взаємоповаги, справедливості та взаєморозуміння. Однак складність ситуації вимагає багатогранного підходу, що враховує історичні, політичні, соціальні та економічні аспекти конфлікту, а також дотримання принципів міжнародного права та прав людини.

Розв'язання конфлікту між Палестиною та Ізраїлем вимагає від усіх зацікавлених сторін здійснення конструктивних дій, спрямованих на побудову мирного та стійкого майбутнього для обох народів.

7. Суданський конфлікт у Дарфурі

Конфлікт у Дарфурі, що розпочався у 2003 році в західній частині Судану, став однією з найбільш критичних гуманітарних криз початку XXI століття. Цей конфлікт забрав життя сотень тисяч людей і призвів до масового переміщення населення.

Конфлікт у Дарфурі розгорівся через боротьбу за ресурси між арабськими пастушими племенами та африканськими землеробськими спільнотами. Він посилювався через етнічні напруження та відсутність ефективного врядування. Уряд Судану, а особливо його підрозділи "Джанджавід" (озброєні міліції), були звинувачені в етнічних чистках, злочинах проти людяності та геноциді проти неарабського населення Дарфура.

Дії уряду Судану та міліції "Джанджавід" включають масові вбивства, зґвалтування, катування та спалення сіл, що явно порушує міжнародне гуманітарне право, яке захищає цивільне населення під час збройних конфліктів. Ці дії також підпадають під визначення геноциду згідно з Конвенцією про запобігання і покарання за злочин геноциду (1948).

Реакція міжнародної спільноти включала запровадження санкцій проти Судану та звернення до Міжнародного кримінального суду (МКС), який в 2009 році видав ордер на арешт президента Судану Омара аль-Башира за звинуваченням у воєнних злочинах і геноциді. Це було перший випадок, коли чинний голова держави став об'єктом міжнародного кримінального переслідування.

Конфлікт у Дарфурі підкреслює важливість міжнародного права у захисті прав людини та необхідність ефективного міжнародного втручання для запобігання злочинам проти людяності. МКС і міжнародні санкції є

критичними інструментами для притягнення до відповідальності тих, хто вчиняє серйозні порушення міжнародних норм і злочини проти людства. [61]

8. Воєнні злочини у Сирії

Воєнні злочини у Сирії, особливо звинувачення у використанні хімічної зброї проти цивільного населення, є одними з найбільш серйозних порушень міжнародного права за останні десятиліття. Цей конфлікт виявив численні випадки жорстокості та нелюдського поводження з цивільними особами, які мають глобальне значення.

З початком громадянської війни в Сирії в 2011 році, режим Башара Асада звинувачували у використанні хімічної зброї проти опозиційних сил і цивільного населення. Найвідоміші інциденти включають атаки в Гуті у 2013 році та в Хан Шейхуні у 2017 році, де, за звітами, використовувалися отруйні гази, що призвели до великої кількості жертв.

Використання хімічної зброї є грубим порушенням Женевської конвенції про заборону хімічної та біологічної зброї. Ці дії також порушують норми міжнародного гуманітарного права, особливо щодо захисту цивільних осіб під час збройних конфліктів. Застосування такої зброї є воєнним злочином і потенційно злочином проти людяності, який вимагає ретельного розслідування та притягнення винних до відповідальності.

Міжнародна спільнота, включаючи ООН, США та Європейський Союз, засудила використання хімічної зброї в Сирії та вжила певних заходів, таких як санкції проти сирійського уряду та його підтримкувачів. Тим не менш, політичні та військові реалії ускладнюють ефективне втручання. Міжнародний кримінальний суд (МКС) має обмеження щодо юрисдикції над Сирією, оскільки Сирія не є членом статуту Рима, що вимагає резолюції Ради Безпеки ООН для втручання.

Сирійський конфлікт підкреслює важливість міжнародного права та необхідність глобальної юридичної та політичної відповідальності для захисту цивільного населення в умовах війни. Захист прав людини та забезпечення справедливості для жертв воєнних злочинів є фундаментальними зобов'язаннями міжнародної спільноти, які потребують невідкладних та рішучих дій.[62]

9. Масові вбивства в М'янмі (Рохінджа)

Масові вбивства та етнічні чистки проти мусульманської меншини рохінджа у М'янмі, які набули особливої гостроти у 2017 році, стали предметом широкої міжнародної уваги і засудження. Ці події розглядаються як одні з найжорстокіших прикладів порушень прав людини у XXI столітті.

На початку 2017 року армія М'янми розпочала масштабні військові операції проти рохінджа у штаті Ракхайн. Влада звинуватила цю групу у терористичних атаках проти державних органів безпеки. Відповідно до звітів правозахисних організацій та свідчень біженців, військові дії включали масові страти, зґвалтування, спалення сіл та інші злочини проти цивільного населення, що спонукало більше 700,000 рохінджа втекти до Бангладеш.

Дії м'янманської армії можуть бути кваліфіковані як етнічні чистки та геноцид, що порушує Конвенцію про запобігання та покарання за злочин геноциду (1948 рік). Вони також суперечать основним положенням міжнародного гуманітарного права, зокрема Женевським конвенціям, які забороняють цілеспрямовані напади на цивільне населення.

Міжнародна спільнота, включаючи ООН, Європейський Союз, Сполучені Штати, та інші країни, активно засудили дії М'янми і вжили санкцій проти військових лідерів країни. У листопаді 2019 року Гамбія подала справу проти М'янми в Міжнародний Суд ООН, звинувативши країну в геноциді проти рохінджа.

Ситуація в М'янмі ставить перед міжнародною спільнотою виклики не тільки у сфері реагування на гострі гуманітарні кризи, але й у сфері притягнення до відповідальності за масштабні порушення міжнародного права. Захист прав меншин і недопущення безкарності за злочини проти людяності залишаються ключовими завданнями для забезпечення довгострокової стабільності та справедливості на глобальному рівні.[63]

10. Лівійська криза і воєнні злочини

Лівійська криза, що виникла після повалення Муаммара Каддафі у 2011 році, переросла у тривалу громадянську війну, що характеризується масштабними воєнними злочинами, включно з масовими вбивствами та катуваннями. Ситуація у Лівії яскраво демонструє, як внутрішні конфлікти можуть призвести до серйозних порушень міжнародного.

Після звернення режиму Каддафі у 2011 році Лівія стала ареною конфліктів між різними збройними групами, які борються за владу і контроль над нафтовими ресурсами країни. Різні фракції, включаючи ісламістські міліції, місцеві воєначальники та урядові сили, були залучені у численні зіткнення, які супроводжувалися воєнними злочинами.

Звинувачення, що лунають стосовно сторін конфлікту у Лівії, включають використання забороненої зброї, вбивства цивільних, катування, випадкове знищення майна та інші злочини, що являють собою порушення Женевських конвенцій і норм міжнародного гуманітарного права. Ці дії ведуть до великої кількості жертв серед цивільного населення і значного збільшення біженців та переміщених осіб.

Міжнародна спільнота, включаючи ООН та Європейський Союз, активно реагувала на кризу в Лівії. Рада Безпеки ООН прийняла кілька резолюцій, спрямованих на введення санкцій проти лівійських фракцій, які порушують міжнародне право, а також на сприяння політичному діалогу між конфліктуючими сторонами. Міжнародний кримінальний суд (МКС)

також зайняв активну позицію, розслідуючи злочини, скоєні під час конфлікту.

Лівійська криза підкреслює важливість міжнародного права в регулюванні армійських дій у конфліктах і забезпеченні захисту прав людини незалежно від політичної ситуації. Роль міжнародних організацій у моніторингу та відповіді на воєнні злочини є ключовою у запобіганні безкарності та підтримці міжнародного правопорядку.[64]

Ці приклади відображають серйозність і різноманітність міжнародних правопорушень, що вимагають постійної уваги та відповідального реагування з боку міжнародного співтовариства.

3.2 Історичні приклади міжнародних правопорушень та їх наслідки

Історія рясніє прикладами міжнародних правопорушень, які мали далекосяжні наслідки для держав, груп людей та міжнародного правопорядку загалом.

1. Перша світова війна (1914-1918):

Перша світова війна, яка тривала з 1914 по 1918 рік, стала однією з найбільш катастрофічних конфліктів в історії людства. Війна виявила численні порушення міжнародного права, зокрема використання забороненої зброї та жорстоке поводження з військовополоненими. Наслідки війни мали глобальні реперкусії, які впливали на міжнародні відносини протягом десятиліть.

Перша світова війна почалася через складну мережу міжнародних альянсів, націоналістичних прагнень та імперіалістичних амбіцій. Основними учасниками були союзники (включаючи Францію, Росію, Велику Британію) та Центральні держави (на чолі з Німеччиною, Австро-Угорщиною та Османською імперією).

Одним із серйозних порушень, які мали місце під час війни, було використання отруйних газів, таких як хлор та іприт. Це викликало великі страждання серед військових та цивільних осіб, порушуючи Гаазьку конвенцію 1907 року, яка забороняла використання зброї, що спричиняє надмірні страждання.

Після закінчення війни, Версальський мирний договір (1919) зобов'язав Німеччину взяти на себе відповідальність за війну та виплатити величезні репарації. Версальська система створила Лігу Націй, міжнародний орган, який мав на меті запобігання подібним конфліктам у майбутньому. Це була перша спроба колективної безпеки на міжнародному рівні.

Наслідки війни були далекосяжними:

- **Політичні зміни.** Падіння чотирьох імперій (Німецької, Російської, Австро-Угорської та Османської), створення нових держав у Європі.
- **Економічні втрати.** Величезні людські та матеріальні втрати спричинили тривалу економічну депресію.
- **Соціальний вплив.** Змінились суспільні настрої, поглибились націоналістичні та революційні рухи.
- **Дипломатичний вплив.** Посилення міжнародних законів і конвенцій для регулювання ведення війни.

Перша світова війна ілюструє, як масштабні порушення міжнародного права можуть призвести до катастрофічних наслідків, а також підкреслює значення міжнародної співпраці та правових норм для збереження миру і стабільності.[65]

2. Друга світова війна (1939-1945):

Друга світова війна є однією з найкатастрофічніших подій у світовій історії, яка значно вплинула на міжнародні відносини, міжнародне право і глобальний порядок. Ця війна включала серйозні порушення міжнародного

права, включаючи акти агресії, геноцид, злочини проти людяності та воєнні злочини.

Друга світова війна розпочалася 1 вересня 1939 року з інвазії Німеччини на Польщу, що стало порушенням міжнародних угод та основ мирного співіснування держав. Ця подія підштовхнула до глобального конфлікту, у якому брали участь багато націй по всьому світу, зокрема через воєнні альянси.

Однією з найбільших катастроф війни було Голокост - систематичне знищення євреїв, що було сплановано та виконано нацистською Німеччиною. Це дія відображає порушення Женевської конвенції щодо захисту цивільного населення під час війни, а також було геноцидом, як визначено пізніше у Конвенції про запобігання та покарання злочину геноциду (1948 року).

Інші порушення включали безжальні бомбардування цивільних міст (наприклад, бомбардування Дрездена), використання примусової праці, нелюдське поводження з військовополоненими та цивільними особами.

Після війни було створено Нюрнберзький трибунал для суду над провідними нацистськими злочинцями. Цей трибунал став першим прикладом міжнародного суду, який притягнув до відповідальності осіб за воєнні злочини та злочини проти людяності. Це стало значним прецедентом для розвитку міжнародного кримінального права.

Наслідки війни мали глобальні виміри:

- Створення Організації Об'єднаних Націй з метою запобігання майбутнім конфліктам та забезпечення миру і безпеки.
- Розвиток міжнародного гуманітарного права, зокрема через прийняття додаткових протоколів до Женевських конвенцій.
- Поділ світу на сфери впливу між США та СРСР, що спричинило початок Холодної війни.
- Деколонізація багатьох територій у післявоєнний період.

Друга світова війна відіграла ключову роль у формуванні сучасного світового порядку і наголосила на необхідності міжнародного співробітництва для забезпечення стабільності та прав людини на глобальному рівні.[66]

3. В'єтнамська війна (1955-1975):

В'єтнамська війна була тривалою та контроверсійною конфронтацією, яка включала значні порушення міжнародного права і призвела до далекосяжних геополітичних наслідків. Війна стала великим випробуванням для зовнішньої політики Сполучених Штатів і вплинула на міжнародні відносини в регіоні Південно-Східної Азії.

В'єтнамська війна розпочалася з конфлікту між комуністичною Північним В'єтнамом та антикомуністичним Південним В'єтнамом. США активно підтримували Південний В'єтнам, маючи на меті стримування поширення комунізму. Протягом війни обидві сторони порушували міжнародні гуманітарні стандарти, а мирне населення часто ставало жертвою військових дій.

Аналіз міжнародного правопорушення:

1. Застосування агенту "Оранж" та інших дефоліантів: США використовували хімічні речовини для знищення лісів та сільськогосподарських угідь, щоб позбавити комуністичні сили прихованих маршрутів та ресурсів. Це призвело до масових екологічних збитків та тривалих проблем зі здоров'ям серед місцевого населення та ветеранів війни.
2. Масакар у Мі Лай: У 1968 році американські солдати здійснили масове вбивство близько 500 цивільних осіб у селі Мі Лай. Цей інцидент став одним з найганебніших моментів у американській військовій історії і значно підірвав міжнародний імідж США.

Міжнародне співтовариство гостро реагувало на дії США в В'єтнамі. Протести проти війни відбувалися по всьому світу, а політика США зазнала

широкої критики за порушення міжнародного права. В'єтнамська війна спонукала реформи у міжнародному гуманітарному праві, спрямовані на кращий захист цивільних осіб у конфліктах.

Наслідки:

- **Геополітичні.** В'єтнамська війна завершилася поразкою США та об'єднанням В'єтнаму під комуністичним урядом. Війна показала обмеження американської зовнішньої політики та спричинила переосмислення стратегії стримування комунізму.
- **Соціальні та культурні.** Війна мала глибокий вплив на американське суспільство, зокрема викликала розколи щодо питання військового втручання за кордоном. Вона також стимулювала рух за громадянські права та ветеранські права у США.

В'єтнамська війна залишається важливим прикладом вивчення наслідків міжнародних конфліктів і міжнародного права, підкреслюючи важливість захисту прав людини навіть у час війни.[67]

4. Хімічні атаки Іраком проти Ірану під час Ірано-Іракської війни (1980-1988)

Ірано-Іракська війна була одним з найбільш кривавих конфліктів другої половини XX століття, що включав застосування хімічної зброї, серйозне порушення міжнародного гуманітарного права. Іракські сили під керівництвом Саддама Хусейна регулярно використовували хімічну зброю проти іранських військ та курдського цивільного населення, особливо згадувані атаки в Галабджі в 1988 році.

Війна почалася в 1980 році, коли Ірак напав на Іран, намагаючись скористатися політичною нестабільністю в Ірані після Ісламської революції 1979 року. Ірак мав на меті захоплення багатих нафтових територій і зміцнення свого впливу в регіоні.

Іракське використання хімічної зброї порушувало низку міжнародних угод, зокрема Женевський протокол 1925 року, який забороняє

використання отруйних газів і бактеріологічних методів війни. Ці атаки включали використання сарину, іприту та інших хімічних агентів, які призвели до тяжких страждань серед солдатів і цивільного населення, викликаючи смерть, довгострокові захворювання та генетичні пошкодження.

Міжнародна реакція була стриманою: значні держави, зокрема США і країни Європи, частково через стратегічні інтереси у регіоні, не вжили рішучих заходів проти Іраку на той час. Втім, інциденти були широко засуджені правозахисними організаціями, і пізніше це стало однією з причин для введення санкцій проти Іраку після його інвазії на Кувейт у 1990 році.

Наслідки:

- **Здоров'я і довкілля.** Довгострокові наслідки для здоров'я населення і навколишнього середовища в регіоні, зокрема збільшення випадків раку та вроджених вад.
- **Міжнародне право.** Подальше посилення норм і контролю за розповсюдженням хімічної зброї на міжнародному рівні.
- **Політичні наслідки.** Іракське використання хімічної зброї стало однією з причин для вторгнення коаліційних сил у 2003 році, яке мало на меті змінити режим Саддама Хусейна.

Ірано-Іракська війна і хімічні атаки Іраку виявили критичні слабкості в міжнародній системі безпеки та підкреслили необхідність ефективніших міжнародних механізмів реагування на порушення законів війни.[68]

5. Балканські війни: Сребрениця (1995)

Сплановане масове вбивство (масакр) у Сребрениці у липні 1995 року став однією з найтрагічніших подій під час воєн у Боснії та Герцеговині, що є частиною ширших Балканських війн. Ця подія була офіційно визнана геноцидом і стала символом жахів етнічних чисток та масових вбивств.

У контексті розпаду Югославії, Боснія та Герцеговина стала ареною кривавої війни між етнічними групами - боснійськими мусульманами (Бошняки), сербами та хорватами. Сербські сили під командуванням Ратко Младича обложили місто Сребреницу, яке було оголошене "зоною безпеки" під захистом ООН.

В липні 1995 року, попри присутність миротворчих сил ООН, сербські війська захопили Сребреницу і протягом декількох днів здійснили масове вбивство більше ніж 8,000 боснійських мусульман - чоловіків і хлопців. Це було визнано Міжнародним кримінальним трибуналом для колишньої Югославії (МКТЮ) як акт геноциду, що є грубим порушенням міжнародних прав людини та гуманітарного права.

Масакр у Сребрениці викликав міжнародне обурення і став вирішальним моментом для зміцнення міжнародних зусиль щодо завершення Боснійської війни. Він також спричинив критику міжнародної спільноти і ООН за їхню нездатність захистити цивільне населення. Події у Сребрениці стали ключовим моментом у подальшому створенні Міжнародного кримінального суду.

Наслідки:

- **Правові наслідки.** Проведення судових процесів над воєнними злочинцями, зокрема Ратко Младичем і Радованом Караджичем, які були засуджені за геноцид, воєнні злочини та злочини проти людяності.
- **Політичні наслідки.** Події у Сребрениці зміцнили рішучість міжнародної спільноти щодо підтримки миру та стабільності в Боснії після війни.
- **Соціально-культурні наслідки.** Річниця масакру в Сребрениці стала днем національної жалоби у Боснії та нагадуванням про необхідність боротьби з етнічною ненавистю і насильством.

Масакр у Сребрениці залишається однією з найбільш болісних глав в історії Європи після Другої світової війни і нагадуванням про важливість міжнародної уваги до захисту прав людини.[69]

6. Військові дії Туреччини проти курдів 1984 рік

Конфлікт між Туреччиною та Курдистанською робітничою партією (КРП) триває вже багато десятиліть і є одним з найбільш тривалих внутрішніх конфліктів у сучасній історії. Військові дії Туреччини проти курдського населення зазнали широкого міжнародного осуду через звинувачення у порушенні прав людини і міжнародного гуманітарного права.

Конфлікт між турецьким урядом і курдськими сепаратистами, зокрема КРП, почався в 1984 році. КРП бореться за культурні та політичні права курдів у Туреччині та більш автономний статус. Відповідь Туреччини на цей виклик часто включала жорстокі військові дії, які спричинили значні цивільні жертви.

Турецькі сили часто були звинувачені в надмірному застосуванні сили, руйнуванні сіл, масових арештах, катуваннях та вбивствах цивільного населення. Ці дії можуть бути кваліфіковані як порушення Женевських конвенцій, які захищають цивільних осіб під час збройних конфліктів.

Міжнародна спільнота, включаючи Європейський Союз та ряд правозахисних організацій, регулярно засуджувала дії Туреччини. Європейський суд з прав людини розглядав численні справи, подані курдами проти турецького уряду, і в багатьох випадках визнавав порушення прав людини.

Наслідки:

- **Політичні наслідки.** Конфлікт ускладнює відносини Туреччини з її міжнародними партнерами та її шлях до членства в Європейському Союзі.

- **Соціальні наслідки.** Велика кількість біженців і переміщених осіб внаслідок конфлікту, а також тривале напруження між етнічними групами в Туреччині.
- **Правові наслідки.** Постійні судові процеси проти Туреччини в міжнародних судах за порушення прав людини.

Конфлікт між Туреччиною і курдами є прикладом того, як внутрішній збройний конфлікт може мати широкі міжнародні резонанси та вимагати складного балансу між національною безпекою і правами людини. [70]

7. Геноцид у Камбоджі під час правління Червоних кхмерів (1975-1979)

Геноцид у Камбоджі, відомий також як камбоджійський геноцид, був одним із наймасштабніших порушень міжнародних прав людини у другій половині 20-го століття. За часів правління комуністичної партії Червоних кхмерів під керівництвом Пол Пота було знищено приблизно 1.7 мільйона людей через страти, примусову працю, голод та хвороби.

Після приходу до влади у 1975 році Червоні кхмери під керівництвом Пол Пота почали радикальну програму соціалістичної перебудови суспільства, що включала ліквідацію усіх важливих "ворогів класу". Мільйони містян були депортовані у сільські трудові табори, де вони зазнали нелюдських умов життя та важкої праці.

Політика Червоних кхмерів включала геноцид, етнічні чистки проти в'єтнамців, китайців, мусульманських чамів та інших національних меншин, а також систематичні порушення прав людини проти власного населення. Ці дії були грубим порушенням Женевських конвенцій та Конвенції про запобігання та покарання за злочин геноциду.

Міжнародна спільнота спочатку реагувала на події у Камбоджі досить повільно, частково через обмежений доступ до інформації з-за замкненості країни. Однак, після вигнання Червоних кхмерів в'єтнамськими силами у

1979 році, розпочалося більш активне міжнародне засудження і судові процеси над колишніми лідерами режиму.

Наслідки:

- **Судові процеси:** Трибунал ООН злочинів у Камбоджі був заснований для притягнення до відповідальності винних у геноциді, що допомогло почати процес національного примирення.
- **Національне примирення:** Камбоджа продовжує відновлювати своє суспільство та змагатися з наслідками репресій, зміцнюючи свої демократичні інститути.
- **Міжнародне право:** Геноцид у Камбоджі став важливим випадком для розвитку міжнародного кримінального права і підкреслив важливість міжнародного співробітництва для запобігання подібним злочинам у майбутньому.

Геноцид у Камбоджі залишається гірким нагадуванням про те, як радикальна ідеологія та тоталітарне правління можуть призвести до неймовірного людського страждання і потребує постійного вивчення та рефлексії у контексті міжнародних відносин та захисту прав людини.[71]

Ці приклади підкреслюють важливість міжнародного права та необхідність його дотримання державами для підтримання миру і безпеки в світі. Недотримання міжнародних угод може призвести до серйозних міжнародних криз і довготривалих наслідків для глобальної стабільності.

3.3 Порівняльний аналіз міжнародних правопорушень у різних контекстах

Міжнародні правопорушення можуть відбуватися в різних контекстах, таких як збройні конфлікти, міжнародні відносини та внутрішні справи держав. Кожен контекст має свої особливості, які можуть впливати на характер, тяжкість та наслідки правопорушення.

Тепер детально розглянемо кожен з них.

Збройні конфлікти:

Якщо говорити про контекст збройних конфліктів характеризуються застосуванням сили між двома або більше сторонами. Якщо говоримо про типові правопорушення збройних конфліктів, то це є воєнні злочини(жорстоке поводження з військовополоненими, навмисне вбивство цивільних осіб, використання забороненої зброї.), злочини проти людяності (широкомасштабні та систематичні напади на мирне населення, включаючи вбивства, катування, зґвалтування, депортації), геноцид (навмисне знищення, повністю або частково, будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи.). Щодо норм, то це міжнародне гуманітарне право (Женевські конвенції, Додаткові протоколи, Гаазькі конвенції), яке регулює ведення збройних конфліктів та захищає цивільне населення та міжнародне кримінальне право (Римський статут Міжнародного кримінального суду).

Наслідками є кримінальна відповідальність для індивідуальних осіб (Міжнародний кримінальний суд, національні суди), санкції проти держав (економічні санкції, дипломатичні санкції, воєнне втручання), відшкодування шкоди жертвам(репарації, реституція).

1. Міжнародні відносини:

Якщо говорити про контекст міжнародних відносин, то це відносини між державами, регульовані міжнародним правом. Якщо говорити про типові правопорушення, то це агресія(застосування сили однією державою проти іншої з метою захоплення території або підкорення іншої держави.), порушення договорів (невиконання державою своїх зобов'язань за міжнародним договором.), дипломатичні правопорушення (дії, які ображають або шкодять гідності або престижу іншої держави або її представників., економічні коерції (це дії, спрямовані на те, щоб завдати шкоди економіці іншої держави з метою спонукати її до певних дій або поведінки). Міжнародне публічне право регулює відносини між державами(Віденська конвенція про дипломатичні відносини, Віденська

конвенція про консульські відносини, Статут ООН). Щодо наслідків можна виділити дипломатичні протести(висловлення незадоволення, виклик послів), санкції (економічні санкції, дипломатичні санкції), вирішення спорів у міжнародних судах (Міжнародний суд ООН, Арбітражний суд у справах про інвестиційні спори).

2. Внутрішні справи держав:

Якщо говорити про контекст внутрішніх справ держав, то це дії держави на своїй території щодо своїх громадян. Якщо говорити про типові правопорушення, то це порушення прав людини (позбавлення життя, катування, жорстоке поводження, дискримінація, обмеження свободи слова та зборів), жорстоке поводження, дискримінація, геноцид (ті ж дії, що й у контексті збройних конфліктів, але вчинені державою або її представниками проти своїх громадян, як то голодомор українців радянською владою у 1933 році). Міжнародне право прав людини є нормою, яка захищає фундаментальні права та свободи людини. Щодо наслідків можна виділити міжнародний тиск (заяви засудження, дипломатичні санкції), санкції, Міжнародні розслідування (місії з встановлення фактів, спеціальні доповідачі ООН), кримінальна відповідальність для державних чиновників(національні суди, Міжнародний кримінальний суд).

Порівняльний аналіз можемо виділити в таблиці 1, що узагальнює контексти, типи порушень, норми та наслідки, пов'язані з різними аспектами міжнародних правопорушень.

Таблиця відображає ключові аспекти різних форм міжнародних правопорушень, їхні правові основи та можливі наслідки для держав, які їх скоюють. Залежно від контексту та серйозності порушення, наслідки можуть включати від міжнародних санкцій до кримінальної відповідальності для винних осіб.

Таблиця 1: Порівняльний аналіз міжнародних правопорушень

Контекст	Типові правопорушення	Норми	Наслідки
Збройні конфлікти	Воєнні злочини, злочини проти людяності, геноцид	Міжнародне гуманітарне право	Кримінальна відповідальність, санкції, відшкодування шкоди
Міжнародні відносини	Агресія, порушення договорів, дипломатичні правопорушення, економічні комерції	Міжнародне публічне право	Дипломатичні протести, санкції, вирішення спорів у судах
Внутрішні справи держав	Порушення прав людини, жорстоке поводження, дискримінація, геноцид	Міжнародне право прав людини	Міжнародний тиск, санкції, кримінальна відповідальність

ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ

Дослідження конкретних випадків міжнародних правопорушень показує, що такі порушення часто зумовлені відсутністю дотримання міжнародних норм і угод. Проаналізовані випадки, такі як воєнні конфлікти, геноциди, етнічні чистки та інші порушення прав людини, є

прикладами того, як серйозно можуть бути порушені основні людські права та які великі масштаби можуть мати такі порушення.

Історичний огляд міжнародних правопорушень, таких як воєнні дії у В'єтнамі, іракська агресія проти Кувейту, ізраїльсько-палестинська війна, а особливо численні міжнародні злочини РФ проти України підкреслює довготривалі наслідки таких дій для всього світу. Ці приклади також ілюструють важливість міжнародного правосуддя та механізмів міжнародної відповідальності у запобіганні та реагуванні на подібні кризи.

Порівняльний аналіз міжнародних правопорушень у різних контекстах виявляє спільні риси та відмінності у способах їх вирішення. Це дозволяє зрозуміти, що, незалежно від географічного розташування або історичного періоду, міжнародні правопорушення вимагають координованої відповіді з боку міжнародного співтовариства, що включає як юридичні, так і дипломатичні заходи.

Цей розділ підкреслює необхідність глибокого розуміння міжнародних правопорушень для ефективної боротьби з ними. Значення міжнародного права, розвиток міжнародних нормативних механізмів і кооперація між державами є ключовими у попередженні майбутніх порушень та забезпеченні глобальної стабільності та безпеки.

ВИСНОВКИ

Міжнародні правопорушення є значним викликом для міжнародного співтовариства, оскільки вони впливають на міждержавні відносини, стабільність та безпеку на глобальному рівні. В Україні, як і в багатьох інших країнах, реагування на міжнародні правопорушення ґрунтується на власному законодавстві у поєднанні з міжнародними договорами та конвенціями, що забезпечують правовий фундамент для дій у цій сфері. Українське законодавство інтегрує міжнародне право як частину свого національного правового порядку, відповідно до Конституції України, яка стверджує, що міжнародні договори, ратифіковані Україною, є частиною національного законодавства. Це включає договори, що регулюють права людини, заборону тортур, правила ведення війни, а також захист цивільних осіб у конфліктних зонах. Україна також є членом багатьох міжнародних організацій, таких як ООН, Рада Європи та ОБСЄ, що вимагає дотримання певних стандартів у сфері прав людини та міжнародного права. У контексті міжнародного права, Україна підтримує принципи юрисдикції, які дозволяють карати злочини, скоєні на її території або проти її громадян. Це означає, що Україна може вести розслідування та судові процеси у випадках міжнародних правопорушень, якщо вони здійснені на її території або впливають на її громадян. Роль міжнародних трибуналів, таких як Міжнародний кримінальний суд, також є важливою у встановленні міжнародної відповідальності, де Україна бере участь у міжнародних зусиллях по притягненню до відповідальності осіб, відповідальних за серйозні злочини. Міжнародні правопорушення часто призводять до міжнародних криз, санкцій та загострення міжнародних відносин. Український досвід, особливо під час конфлікту на сході країни та анексії Криму росією, показує, як міжнародні правопорушення можуть призвести до широкомасштабних геополітичних наслідків. Відповідь міжнародної

спільноти, у формі санкцій та дипломатичної підтримки, стала ключовим аспектом управління цими наслідками. Ефективність боротьби з міжнародними правопорушеннями значною мірою залежить від співпраці між державами і міжнародними організаціями. Створення міцних міжнародних і національних механізмів для моніторингу, розслідування та судового переслідування міжнародних правопорушень є критично важливим. Крім того, просвітницька робота та підвищення обізнаності громадськості про міжнародне право та права людини може сприяти запобіганню таких правопорушень і підвищенню стандартів прав людини на глобальному рівні.

Аналіз юридичного статусу міжнародних правопорушень в контексті міжнародного права виявляє складність та мультидисциплінарність цієї проблеми, яка охоплює різні аспекти правової відповідальності, класифікації правопорушень та механізмів регулювання. Цей вивчення допомагає усвідомити міжнародні стандарти та обов'язки держав у контексті забезпечення світової стабільності та захисту прав людини.

Міжнародні правопорушення класифікуються за кількома основними категоріями: воєнні злочини, злочини проти людяності, геноцид, а також агресія. Кожна категорія відрізняється за своїми характеристиками та за міжнародно-правовими наслідками. Воєнні злочини охоплюють серйозні порушення законів та звичаїв війни, що визначені у Женевських конвенціях, як-от вбивство, катування або нелюдське поводження з військовополоненими або цивільними особами. Злочини проти людяності включають широкий спектр дій, таких як вбивства, рабство, депортації, і інші нелюдські акти, вчинені як частина широкомасштабного або систематичного нападу проти будь-якого цивільного населення. Геноцид визначається як умисне знищення, повне або часткове, національної, етнічної, расової або релігійної групи, як такої. Агресія є порушенням міжнародного права, що включає використання збройної сили державою

проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності іншої держави.

Відповідальність за міжнародні правопорушення регулюється через міжнародні трибунали, такі як Міжнародний кримінальний суд (МКС), який має компетенцію судити осіб за геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини, та злочин агресії. Важливо, що держави-учасниці МКС зобов'язані співпрацювати з цим судом, включно з арештом та передачею злочинців.

Міжнародні правопорушення мають значний вплив на міжнародні відносини, оскільки порушення основних норм міжнародного права може призвести до санкцій, дипломатичної ізоляції, або навіть військових конфліктів. Наприклад, порушення прав людини можуть спричинити міжнародне обурення і потребу в міжнародній інтервенції для захисту населення та відновлення порядку.

Запобігання міжнародним правопорушенням вимагає консолідації міжнародних зусиль, зміцнення міжнародних інституцій, удосконалення міжнародного права та його виконання. Важливими є також освіта і підвищення обізнаності про права людини та міжнародні норми серед громадян та урядів.

Міжнародні правопорушення впливають на міжнародні відносини, правові системи країн та права людини, формуючи глобальний порядок денний та викликаючи необхідність міжнародної реакції. Цей вплив є масштабним та різноманітним, оскільки відчувається у політичних, економічних та соціальних сферах на міжнародному рівні.

Міжнародні правопорушення, особливо такі як порушення прав людини, агресія проти суверенних держав, воєнні злочини чи геноцид, здатні радикально змінювати характер міждержавних відносин. Вони часто призводять до міжнародної ізоляції держави-порушника, накладення економічних санкцій, введення дипломатичних обмежень, а в деяких

випадках і до військових інтервенцій або міжнародних військових конфліктів. Ці заходи можуть мати тривалі наслідки, зокрема, зменшення міжнародної торгівлі, інвестицій та загального економічного розвитку порушника, що в свою чергу, впливає на глобальну економіку.

Міжнародні правопорушення вимагають розробки та вдосконалення міжнародних правових норм і стандартів. Наприклад, реакція на геноцид у Руанді та воєнні злочини у колишній Югославії призвела до створення міжнародних кримінальних трибуналів. Ці інституції допомагають формувати міжнародну юридичну доктрину і стандарти для судових процесів, розширюючи поняття юридичної відповідальності та уніфікуючи процесуальні норми. Це також зміцнює міжнародну правову систему, підвищуючи її здатність ефективно реагувати на нові виклики.

Міжнародні правопорушення часто призводять до грубих порушень прав людини. Відповідно до цього, міжнародне співтовариство розробляє та впроваджує нові механізми захисту прав людини. Розширення повноважень таких органів, як Рада ООН з прав людини та різних регіональних інституцій, допомагає забезпечити більшу дотримання прав людини. Це також сприяє підвищенню глобальної уваги до прав людини, що вимагає від держав більшої прозорості та відповідальності у їхніх внутрішніх та міжнародних політиках. Міжнародні правопорушення мають важливий вплив на формування сучасної міжнародної системи управління, правових стандартів та захисту прав людини. Вони вимагають від міжнародного співтовариства постійного вдосконалення механізмів відповіді, кооперації та забезпечення справедливості. Оцінюючи ці аспекти, стає ясно, що сильна міжнародна правова база та ефективні міжнародні інституції є ключовими для стабільності, безпеки та справедливості на глобальному рівні.

Міжнародні правопорушення, включаючи воєнні злочини, злочини проти людяності, геноцид, і агресію, становлять серйозну загрозу для

міжнародного порядку та прав людини. Розвиток механізмів протидії та запобігання цим порушенням є критичним завданням для міжнародного співтовариства. Цей висновок детально аналізує способи, якими міжнародне право намагається запобігати та реагувати на міжнародні правопорушення, висвітлюючи як юридичні, так і практичні аспекти цих зусиль.

Основою для протидії міжнародним правопорушенням є міжнародні договори та конвенції, які встановлюють норми поведінки для держав та інших акторів. Значні документи, такі як Женевські конвенції, Конвенція про запобігання та покарання за злочин геноциду, та Римський статут Міжнародного кримінального суду, визначають правові рамки для протидії та розслідування міжнародних злочинів. Важливим є також розвиток міжнародного звичаєвого права, яке допомагає заповнити прогалини у писаних договорах і адаптувати правові норми до змінюваних умов.

Ефективність міжнародного права значною мірою залежить від існування інституцій, здатних забезпечити його виконання. Міжнародний кримінальний суд (МКС), міжнародні кримінальні трибунали для колишньої Югославії та Руанди є прикладами таких органів, які здійснюють судові переслідування осіб, відповідальних за найтяжчі злочини.

Важливо зауважити, що створено спеціальний трибунал для покарання злочину агресії проти України.[72] Важливу роль відіграють також міжнародні суди, які займаються розглядом спорів між державами, сприяючи мирному вирішенню конфліктів.

Протидія міжнародним правопорушенням вимагає тісної співпраці між державами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством. Розвиток універсальних юрисдикцій, які дозволяють судити злочинців незалежно від місця вчинення злочину або громадянства, є одним із способів підвищення ефективності правосуддя. Також важлива координація у сфері обміну інформацією, правоохоронної діяльності та

відповідних санкцій, що допомагає забезпечити швидку та адекватну відповідь на правопорушення.

Забезпечення широкого розуміння міжнародних норм, прав людини та методів їх захисту є ключовим для попередження міжнародних правопорушень. Освітні програми, тренінги для правоохоронців, юристів, суддів, а також широка інформаційна кампанія серед громадськості можуть сприяти створенню неприйнятності порушень і культури поваги до прав людини та міжнародного права.

Протидія міжнародним правопорушенням є комплексним завданням, що вимагає єднання зусиль на всіх рівнях міжнародного співтовариства. Через інтеграцію юридичних, інституційних та освітніх інструментів, а також через міжнародну та міжсекторальну співпрацю можна досягти значного прогресу в запобіганні та реагуванні на порушення міжнародного права, забезпечуючи таким чином глобальну стабільність і справедливість.

Тому, кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена всебічному аналізу міжнародних правопорушень, їх юридичних аспектів, впливу на міжнародні відносини та способам протидії та запобігання цим правопорушенням. Дослідження охоплює широкий спектр міжнародно-правових норм, їх застосування в контексті глобальної правової практики та аналізує роль держав та міжнародних організацій у формуванні відповіді на порушення міжнародних зобов'язань.

Аналіз юридичних аспектів роботи показав, що міжнародні правопорушення мають комплексний характер і вимагають детального вивчення юридичних норм та договорів, що регулюють міжнародні відносини. Міжнародні конвенції, такі як Женевські конвенції, Конвенція про запобігання та покарання за злочин геноциду та інші документи, формують правову основу, яка забезпечує захист основних прав та свобод.

Юрисдикція та відповідальність за міжнародні правопорушення визначаються через міжнародні суди та трибунали, які забезпечують

дотримання міжнародних норм та карають порушників. Протидія міжнародним правопорушенням потребує активної співпраці між державами та використання всіх доступних міжнародних механізмів для ефективного реагування та запобігання майбутнім порушенням.

Вплив на міжнародні відносини є значним, адже міжнародні правопорушення можуть призвести до міжнародних конфліктів, економічних санкцій та втрати довіри між державами. Важливим є розуміння того, як такі правопорушення впливають на глобальну стабільність та як міжнародне співтовариство може разом працювати на запобігання конфліктам та підтримання миру.

Способи протидії та запобігання міжнародним правопорушенням включають посилення міжнародного співробітництва, розвиток правових інструментів, підвищення правової освіти та обізнаності. Це допоможе формувати більш ефективні стратегії для забезпечення дотримання міжнародних норм і вирішення проблем, що виникають в результаті міжнародних правопорушень.

Загалом, ця робота підкреслює необхідність глибокого розуміння міжнародних правопорушень та механізмів їх регулювання та контролю для забезпечення миру, безпеки та справедливості в сучасному світі. Тільки через спільні зусилля міжнародного співтовариства можливе ефективне протистояння викликам, які ставлять міжнародні правопорушення перед усім людством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 68/262 "Про ситуацію в Україні". URL: <https://news.un.org/en/story/2023/02/1133847> (дата звернення: 20.03.2024).
2. Резолюція Ради Безпеки ООН № 678 (1990). URL: <https://www.un.org/securitycouncil/ru/content/resolutions-adopted-security-council-1990> (дата звернення: 20.03.2024).
3. Higgins, R. Culture in the Shadows: Making Sense of Islamist Cultural Terrorism. Columbia University Press. 2018
URL: <https://edinburghuniversitypress.com/book-the-figure-of-the-terrorist-in-literature-and-visual-culture.html> (дата звернення: 20.03.2024).
4. Fortna, V. P. Does Peacekeeping Work? Shaping Belligerents' Choices after Civil War. Princeton University Press. 2004.
URL: <https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691136714/does-peacekeeping-work> (дата звернення: 20.03.2024).
5. Міжнародний Комітет Червоного Хреста.
URL: <https://blogs.icrc.org/ua/> (дата звернення: 19.03.2024).
6. Slim, H. Killing Civilians: Method, Madness and Morality in War. Oxford University Press. 2015.
URL: <https://www.ada.asn.au/assets/files/Defender/Summer2007-08/KillingCivilians.pdf> (дата звернення: 20.03.2024).
7. "Somali pirates hijack Maersk Alabama." BBC News.
URL: <https://www.oxjournal.org/international-law-of-the-sea-modern-environmental-looting-piracy/> (дата звернення: 20.03.2024).
8. "Rwanda genocide: 100 days of slaughter." BBC News. 7 квітня 2014.
URL: <https://www.bbc.com/news/av/world-africa-26885425> (дата звернення: 20.03.2024).

9. Островська Б. В. «Діти війни: незаконна депортація, насильницьке переміщення та репатріація». Нове українське право. 2023 (2). С. 60-72. URL:<https://doi.org/10.51989/NUL.2023.2.8> (дата звернення: 22.03.2024).
- 10."Bosnian Serb leader Karadzic guilty of genocide, jailed for 40 years." Reuters. 24 березня 2016. URL:<https://www.reuters.com/article/us-warcrimes-karadzic/former-bosnian-serb-leader-karadzic-guilty-of-srebrenica-genocide-idUKKCN0WQ1OP/> (дата звернення: 22.03.2024).
- 11."Child Soldiers." Human Rights Watch. URL:<http://surl.li/srjcy> (дата звернення: 22.03.2024).
- 12."What is WannaCry ransomware and why is it attacking global computers?" The Telegraph. 13 травня 2017. URL:<https://www.theguardian.com/technology/2017/may/12/nhs-ransomware-cyber-attack-what-is-wanacrypt0r-20> (дата звернення: 22.03.2024).
- 13."Ukraine's gas dispute explained." BBC News. 22 січня 2009. URL:<https://www.bbc.com/news/world-europe-29521564> (дата звернення: 22.03.2024).
- 14.Arvedlund, Erin. "Madoff Scheme Kept Rippling Outward, Across Borders." The New York Times. 14 березня 2009. URL:<https://www.nytimes.com/2008/12/20/business/20madoff.html> (дата звернення: 22.03.2024).
- 15."Belarus: Release Peaceful Protesters." Human Rights Watch. 11 листопада 2020. URL:<https://www.hrw.org/news/2020/11/09/crackdown-peaceful-protesters-escalates-belarus> (дата звернення: 22.03.2024).
- 16."Diplomatic Protocol and Etiquette." Protocol & Diplomacy International – Protocol Officers Association. URL:<https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024->

01/%D0%9E%D0%9A%D0%9F_19_Kukharyk_Diplomatic_prot_and_b
us_etiquette_2021_EN.pdf (дата звернення: 22.03.2024).

- 17.«Дипломатичне порушення під час візиту Трампа до Великої Британії: аналіз інциденту в Букингемському палаці у липні 2018 року». URL:<https://www.unian.ua/world/10186776-u-trampa-ye-visim-sposobiv-obraziti-korolevu-yelizavetu-pid-chas-zustrichi.html> (дата звернення: 22.03.2024).
- 18."Heritage in Conflict: Protecting Cultural Heritage during Conflict." UNESCO. URL:<https://www.unesco.org/en/heritage-armed-conflicts> (дата звернення: 22.03.2024).
- 19.Вивезення Скіфського золота. URL: <https://www.dw.com/uk/kartini-zlocinu-de-sukati-znikli-pid-cas-rosijskoi-okupacii-muzejni-kolekcii/a-68515057?maca=Ukr-Red-Telegram> (дата звернення: 22.03.2024).
- 20."Ukraine crisis: Timeline." BBC News. 12 березня 2015. URL: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275> (дата звернення: 22.03.2024).
- 21."Syria: Chemical Attack Kills Hundreds." Human Rights Watch. 21 серпня 2013. URL: <https://www.theguardian.com/world/2013/aug/21/syria-conflict-chemical-weapons-hundreds-killed> (дата звернення: 22.03.2024).
- 22.Хімічні атаки під час російсько-української війни. URL: <http://surl.li/tsiax> (дата звернення: 22.03.2024).
- 23."North Korea: UN Commission documents wide-ranging and ongoing crimes against humanity, urges referral to ICC." Amnesty International. 17 лютого 2014. URL:<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2014/02/north-korea-un-commission-documents-wide-ranging-and-ongoing-crimes-against> (дата звернення: 22.03.2024).
- 24."Влада Путіна відкидає обвинувачення в отруєнні Навального, російський опозиційний лідер є у комі", BBC News, 2020.

URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/news-navalny-putin-truennia/30867790.html>(дата звернення: 22.03.2024).

- 25."North Korean oil tankers could be hiding illegal cargo in order to evade UN sanctions." CNBC. 29 травня 2020. URL:<https://www.bbc.com/news/world-asia-31635564> (дата звернення: 22.03.2024).
- 26."North Korea exported coal, iron despite UN sanctions: Report." Al Jazeera. 5 серпня 2020. URL:<https://www.voanews.com/a/are-sanctions-worsening-conditions-for-north-koreans-/7534545.html> (дата звернення: 22.03.2024).
- 27.Draft articles on the responsibility of states for internationally illegal actions. URL:https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf(дата звернення: 22.03.2024).
- 28.Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961. United Nations Treaty Collection. URL:https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/06/19640624%2002-10%20AM/Ch_III_3p.pdf (дата звернення: 28.03.2024).
- 29."Yvonne Fletcher: Murder on St. James's Square." BBC News. URL:<https://www.bbc.com/news/uk-england-68826304> (дата звернення: 28.03.2024).
- 30.Vienna Convention on Consular Relations, 1963. United Nations Treaty Collection. URL:https://treaties.un.org/doc/Treaties/1967/06/19670608%2010-36%20AM/Ch_III_6p.pdf (дата звернення: 28.03.2024).
- 31.Case Concerning Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America). Judgment of 31 March 2004. International Court of Justice. URL:<https://www.icj-cij.org/case/128> (дата звернення: 28.03.2024).

32. United Nations Security Council. "Resolution 661 (1990) on economic sanctions against Iraq." Official document of the United Nations, S/RES/661 (1990). URL: <https://digitallibrary.un.org/record/94221?v=pdf> (дата звернення: 28.03.2024).
33. United Nations Security Council. "Resolution 794 (1992) authorizing 'all necessary means' to create a secure environment for humanitarian relief operations in Somalia." Official document of the United Nations, S/RES/794 (1992). URL: <https://digitallibrary.un.org/record/154648?v=pdf> (дата звернення: 28.03.2024).
34. Статут ООН. URL – 1945. – Режим доступу до ресурсу: URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf. (дата звернення: 28.03.2024).
35. Паризька конвенція про мирне вирішення міжнародних спорів. URL: <http://www.msc.edu.ph/centennial/treaty1898.html> (дата звернення: 28.03.2024).
36. Статут Міжнародного Суду : Статут ООН від 26.06.1945 р. : станом на 16 верес. 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення: 17.05.2024).
37. Загальна декларація прав людини (рос/укр) : Декларація ООН від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 17.05.2024).
38. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Пакт ООН від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 17.05.2024).

39. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : Пакт ООН від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення: 17.05.2024).
40. Конвенція про захист цивільного населення під час війни (укр/рос) : Конвенція ООН від 12.08.1949 р. : URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 17.05.2024).
41. Статус Женевських конвенцій 1949 року і Додаткових протоколів до них 1977 року : Статус ООН від 19.11.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c23#Text (дата звернення: 18.05.2024).
42. Хавронюк М. О. Теорія держави і права / М. О. Хавронюк. – Київ: Юрінком Інтер, 2018. – 245 с.
43. Кісіль В. І. Міжнародне право / В. І. Кісіль. – Київ: Юрінком Інтер, 2019. – 328 с
44. "The Lockerbie Bombing: The Search for Justice" by Lester Coleman. Westview Press, 2000. URL: <https://romalt.skoleporten.dk/sp/250002/iframe?address=https%3A%2F%2Fxn--hlakedp.xn--plai/0bVBaMufe43v> (дата звернення: 22.03.2024).
45. "Nazi Hunter: The Wiesenthal File" by Alan Levy. Constable & Robinson, 2002. URL: https://archive.org/stream/AlanLevyNaziHunterTheWiesenthalFile/Alan%20Levy%20-%20Nazi%20Hunter%20-%20The%20Wiesenthal%20File_djvu.txt (дата звернення: 23.03.2024).
46. "Pinochet in Piccadilly: Britain and Chile's Hidden History" by Andy Beckett. Faber & Faber, 2002.

- URL:https://books.google.com.ua/books/about/Pinochet_in_Piccadilly.html?id=65J2QgAACAAJ&redir_esc=y(дата звернення: 28.03.2024).
- 47.BBC News. "Sergei Skripal: Russia spy poisoning 'changed everything', says UK" 2021. URL:<https://www.bbc.com/news/uk-43315636> (дата звернення: 29.03.2024).
- 48.United Nations. "The Special Court for Sierra Leone" 2003. URL:<https://ecpl.com.ua/en/news/the-special-court-for-sierra-leone-the-experience-of-restoring-truth-through-international-justice/> (дата звернення: 29.03.2024).
- 49."US Tanker Plane Bombs Afghan Hospital." CNN, October 7, 2015. URL:<https://edition.cnn.com/2015/10/05/asia/kunduz-hospital-bombing-war-crime/index.html> (дата звернення: 29.03.2024).
- 50.ICTY: The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia." United Nations, 2003. URL:<https://www.icty.org/> (дата звернення: 29.03.2024).
- 51.Russia Assumes USSR's External Debts." BBC News, December 2, 1994. URL:<https://www.bbc.com/news/magazine-38416657> (дата звернення: 29.03.2024).
- 52.Застосування Конвенції про запобігання та покарання злочинів геноциду (Україна проти Російської Федерації), International Court of Justice. URL:<https://www.icj-cij.org/en/case/159> (дата звернення: 22.03.2024).
- 53.International Court of Justice. "Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)." Judgment of 27 June 1986. ICJ Reports 1986. URL:<https://www.ilsa.org/Jessup/Jessup08/basicmats/icjnicaragua.pdf>(дата звернення: 23.03.2024).
- 54.House of Lords, Judicial Committee. "Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and Others Ex Parte Pinochet."

(1999)

UKHL

17.

URL:<https://publications.parliament.uk/pa/ld199899/ldjudgmt/jd990324/pino1.htm>

55.BBC News. "100 days of slaughter".

URL:<https://www.bbc.com/news/world-africa-26875506> (дата звернення: 16.04.2024).

56.Human Rights Watch. "War Crimes in Bosnia-Herzegovina."

URL:<https://www.hrw.org/reports/pdfs/b/bosnia/bosnia944.pdf> (дата звернення: 16.04.2024).

57.BBC News. "Halabja: The day the Kurds still cannot forget."

URL:<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-21814734> (дата звернення: 16.04.2024).

58.The Guardian. "Iraq war illegal, says Annan."

URL:https://en.wikipedia.org/wiki/Legality_of_the_Iraq_War (дата звернення: 16.04.2024).

59.BBC News. "Crimea crisis."

URL:<https://www.bbc.com/news/topics/cxm5p40vx2kt> (дата звернення: 20.04.2024).

60.United Nations. "Israeli practices affecting the human rights of the Palestinian people."

URL:<https://digitallibrary.un.org/record/1327227?ln=ru&v=pdf> (дата звернення: 29.03.2024).

61.BBC News. "Q&A: Sudan's Darfur conflict."

URL:<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3496731.stm> (дата звернення: 20.04.2024).

62.Human Rights Watch. "Syria." URL:<https://www.hrw.org/middle-east/n-africa/syria> (дата звернення: 20.04.2024).

63.United Nations. "Report of Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar." URL:<https://www.ohchr.org/en/hr>

- bodies/hrc/myanmar-ffm/reportofthe-myanmar-ffm (дата звернення: 20.04.2024).
64. Amnesty International. "Libya: ICC Prosecutor's update on investigation fails victims.". URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2013/09/libya-must-surrender-saif-al-islam-al-gaddafi-international-criminal-court/> (дата звернення: 20.04.2024).
65. Yale Law School — The Avalon Project. "Kellogg-Briand Pact 1928.". URL: https://avalon.law.yale.edu/20th_century/kbpact.asp (дата звернення: 20.04.2024).
66. Gilbert, Martin. "The Second World War: A Complete History." Henry Holt and Company, 2004. URL: https://books.google.com.ua/books/about/The_Second_World_War.html?id=7PuvyKPz5f4C&redir_esc=y (дата звернення: 20.04.2024).
67. Young, Marilyn B. The Vietnam Wars, 1945–1990. Harper Perennial, 1991. URL: https://books.google.com.ua/books/about/The_Vietnam_Wars_1945_1990.html?id=kThuAAAAMAAJ&redir_esc=y (дата звернення: 20.04.2024).
68. Fathi, Hala. "The Iran-Iraq War: The Use of Chemical Weapons, a Case Study of Genocide." Journal of Genocide Research, vol. 8, no. 2, 2006, pp. 215-229.
69. Honig, Jan Willem, and Norbert Both. Srebrenica: Record of a War Crime. Penguin Books, 1997. URL: https://books.google.com/books/about/Srebrenica.html?id=fulmAA_AAMAAJ (дата звернення: 20.04.2024).
70. Gunter, Michael M. "The Continuing Kurdish Problem in Turkey after Ocalan's Capture." Third World Quarterly, vol. 21, no. 5, 2000, pp. 849-869.

71. Kiernan, Ben. The Pol Pot Regime: Race, Power, and Genocide in Cambodia under the Khmer Rouge, 1975-79. Yale University Press, 2002. URL: <https://yalebooks.yale.edu/book/9780300144345/the-pol-pot-regime/> (дата звернення: 20.04.2024).
72. “Створено спеціальний трибунал для покарання злочину агресії проти України”. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/stvoreno-specialnyu-trybunal-dlya-pokarannya-zlochynu-agresiyi-proty-ukrayiny> (дата звернення: 10.05.2024).